

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КРАЇНОЗНАВСТВА ТА ТУРИЗМУ

Політико-географічні аспекти конфлікту довкола Тайваню та їхня роль в
посиленні впливу КНР в Південнокитайському морі

за спеціальністю – 106 Географія

за освітньо-професійною програмою – Економічна географія

спеціалізація – Географічне країнознавство, політико-географічні та міжнародні
дослідження

на здобуття освітнього ступеня: Бакалавра

Кваліфікаційна робота бакалавра
здобувача/здобувачки денної форми
навчання

IV курсу

Деньга Владислав Русланович

Науковий керівник:

к. геогр. н., доц. Стафійчук В.І.

КИЇВ – 2025

Зміст

Вступ	4
1. Теоретико-методологічні основи політико-географічного дослідження конфлікту	6
1.1. Конфлікт як об'єкт дослідження політичної географії	6
1.2. Методи дослідження політичних конфліктів	10
Висновки до першого розділу	14
2. Передумови конфлікту довкола Тайваню	16
2.1. Історичні передумови	16
2.2. Політичні системи Тайваню та КНР	24
2.3. Зовнішньополітичні чинники конфлікту	29
Висновки до другого розділу	32
3. Сучасний стан тайванської кризи	33
3.1. Хронологія загострення конфлікту	33
3.2. Стратегічний аспект	35
3.3. Суспільно-географічний аспект	38
3.4. Перспективи конфлікту	44
Висновки до третього розділу	46
4. Вплив КНР в регіоні Південнокитайського моря	48
4.1. Історичні передумови наростання протиріч	48

4.2. Сучасна військово-політична ситуація в регіоні	52
4.3. Перспективи розвитку подій	54
Висновки до четвертого розділу	57
Висновки	58
Список використаних джерел	61
Додатки	65

Вступ

Курсова робота присвячена дослідженню політико-географічних аспектів конфлікту довкола Тайваню, чинників даного конфлікту, сучасного стану та перспектив у майбутньому.

Дана тема була обрана через загострення тайванської кризи протягом останніх років, важливу роль Тайваню в світовій економіці та можливі негативні наслідки у разі подальшої ескалації конфлікту.

Об'єкт дослідження – політико-географічні аспекти конфлікту довкола Тайваню.

Предмет дослідження – історичні передумови та сучасний стан конфлікту, політичні системи Тайваню та КНР, зовнішньополітичні чинники конфлікту та його перспективи в майбутньому.

Мета роботи полягає у дослідженні передумов тайванського конфлікту, їхнього розвитку, сучасного стану та можливого негативного впливу на світову економіку та людство в цілому.

Завданнями роботи є:

- дослідити історичні передумови конфлікту та хронологію сучасного загострення конфлікту;
- порівняти політичні системи Тайваню та КНР і те, як вони впливають на розвиток конфлікту;
- висвітлити чинники конфлікту;
- показати стратегічний та суспільно-географічний аспект в тайванській кризі та перспективи конфлікту в майбутньому;

- Дослідити роль кризи довкола Тайваню в контексті посилення впливу КНР в регіоні Південнокитайського моря;
- Проаналізувати чинники перебіг та перспективи/варіанти розвитку подій в регіоні.

В роботі застосовувалось поєднання різних методів з урахуванням конкретних можливостей кожного з них, зокрема, таких як: порівняльний, описовий, статистичний, картографічний, метод термінологічного аналізу, метод районування, історико-географічний метод, прогнозування, системний та комплексний аналіз, метод класифікації та інші.

Тема є актуальною на фоні нового загострення довкола Тайваню і активно досліджується різними дослідниками та науковцями.

Робота може бути використана в навчальному процесі, як при читанні загальних курсів, так і спеціальних курсів. Отримані результати можуть бути застосовані для аналізу експансіоністської політики КНР в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, взаємовідносин двох країн з різними політичними системами, але спільністю історії та культури, спроби КНР сформувати новий геополітичний полюс сили та проаналізувати участь і реакцію інших країн та організацій на загострення конфлікту.

Курсова робота складається з вступу, трьох розділів, десяти підрозділів, трьох висновків до розділів, одного загального висновку, списку використаних джерел (22 найменування), трьох додатків. В роботі вміщено 8 рисунків та 1 таблиця.

Розділ 1. Теоретико-методологічні основи політико-географічного дослідження конфлікту

1.1. Конфлікт як об'єкт дослідження політичної географії

“Політична географія – це наука про геопросторову організацію політичної сфери суспільства. Вона є одним з чотирьох головних блоків суспільної географії поряд з економічною, соціальною географією та географією населення. Політико-географічні знання є основою розуміння внутрішньополітичних процесів у державі та її зовнішньополітичної діяльності, закономірностей інтеграційних процесів на регіональному та глобальному рівні, особливостей сучасного світового порядку та їх геополітичної детермінованості” [1, с. 4]. “Фундаментальний об'єкт політичної географії – політична сфера суспільства. Філософські та політологічні підходи до поняття політики як особливої сфери суспільства. Конкретні об'єкти політичної географії – держави, міждержавні організації, політичні сили, процеси і явища, територіально-політичні системи” [1, с. 10].

Поняття конфлікту описувала ціла низка науковців з різних куточків світу. Льюїс Козер, наприклад, “боротьбу за цінності і претензії на окремий соціальний статус, владу і недостатні для всіх матеріальні блага; боротьбу, в якій цілями конфліктуючих сторін є нейтралізація, заподіяння шкоди або знищення супротивника” [2, с. 19]. Л. Герасін, М Требін і т. д. вважають, що “конфлікт – це зіткнення протилежних або несумісних інтересів, дій, поглядів і цілей окремих осіб, соціальних груп чи спільнот, політичних партій, організацій, держав, різних соціальних систем” [2, с. 7]. Проте, конфлікт є комплексним філософським поняттям, що не може пояснювати своє походження

лише протилежністю інтересів, потреб та цілей людей, адже це обмежить саму природу поняття тільки суб'єктивними факторами. Діалектика соціальної взаємодії доводить, що суб'єктивна складова безперечно є значущою, але вирішальну роль відіграють саме об'єктивні чинники, на які не впливає воля людини і саме вони проявляються у формі об'єктивних суперечностей. Також можна сказати, що конфлікт, в якості об'єкту дослідження політичної географії, спрямований на вивчення розбалансованих соціальних систем, структур, інститутів, нестабільних суспільних відносинах і т. д. Дуже часто сторони конфлікту мають дуже поляризовані погляди на сам конфлікт, а також яскравих лідерів, які стають символами своєї групи і несуть відповідальність за сприяння розвитку та підтримці конфлікту. У вивченні конфліктів існує низка об'єктивних факторів, що формують закони та закономірності в політичному дослідженні конфліктів і як результат дають змогу формувати методи вивчення геоконфліктів. До таких законів та закономірностей відносяться:

- Конфлікт піддається регулюванню за умов формалізації дій сторін, що протистоять одна одній, і за наявності ціннісних передумов (тобто поваги до позиції опонентів, настроїв на діалог, лояльність та толерантність);
- Конфлікт це боротьба несумісних та антиномічних понять (наприклад добра чи зла, релігії чи науки і т. д.);
- Гострота конфлікту залежить від того наскільки цілі конфліктуючих сторін є реалістичними чи нереалістичними (за Л. Козер);
- Реальна конфліктна протидія може розгортатись лише в таких площинах, як діяльність, поведінка, спілкування, самооцінка;
- Конфлікти часто мають владно-політичні інтереси (прагнення сторін до влади, її ресурсів, прерогатив і т. д.);

- В конфлікті завжди відбувається боротьба за взаємовиключення протилежностей, навіть якщо вони є сторонами якоїсь цілісності;
- Конфлікт є найгострішою формою виявлення протиріч;
- Конфлікт є зворотним боком будь-якої інтеграції (за Р. Дарендорфом);
- Для аналізу конфліктів необхідно ураховувати єдність та взаємодію суб'єктивних і об'єктивних чинників їх виникнення та розвитку;

Тому для повного дослідження конфлікту необхідно проаналізувати предмет, об'єкт, джерело конфлікту, учасників конфлікту, їхні інтереси, потреби та цілі, якими вони керуються, аналіз наслідків конфлікту та шляхи усунення негативних наслідків [2, 3].

Для правильного розуміння й тлумачення конфліктів, їхньої сутності, особливостей, функцій і наслідків важливе значення має типологізація конфліктів на основі виявлення подібності та розходження, надійних способів ідентифікації конфліктів за спільністю істотних ознак і відмінностей. Спосіб розв'язання конфліктів припускає їх розподіл на антагоністичні (насильницькі) конфлікти та компромісні (ненасильницькі):

- Насильницькі конфлікти являють собою способи розв'язання суперечностей шляхом руйнування структур усіх сторін-конфліктерів чи відмови всіх сторін, крім однієї, від участі в конфлікті.
- Компромісні конфлікти допускають декілька варіантів їх вирішення за рахунок взаємної зміни цілей учасників конфлікту, термінів, умов взаємодії.

Сфери прояву конфліктів є вкрай різноманітними і поширюються на політику, економіку, соціальні відносини, погляди й переконання людей. Виділяють же політичні, соціальні, економічні та організаційні конфлікти:

- Політичні конфлікти – зіткнення з приводу розподілу владних повноважень, форми боротьби за владу.
- Соціальний конфлікт являє собою суперечності в системі стосунків окремих людей або груп людей, що характеризується посиленням протилежних інтересів, тенденцій соціальних спільнот та індивідів. Різновидом соціальних конфліктів можна вважати трудові чи соціально-трудові конфлікти, що виникають у сфері трудової діяльності.
- Економічні конфлікти являють собою широкий спектр конфліктів, в основі яких лежать суперечності між економічними інтересами окремих осіб або груп осіб. Це може бути боротьба за певні ресурси, пільги, сфери економічного впливу, розподіл властності і т. д.
- Організаційні конфлікти є наслідком ієрархічних відносин, регламентування діяльності особи, застосування розподільчих відносин в організації.

За спрямованістю впливу виділяють вертикальні й горизонтальні конфлікти, особливістю яких є розподіл обсягу влади, який знаходиться в опонентів на момент початку конфліктних взаємодій:

- Вертикальні конфлікти визначаються зменшенням обсягів влади по вертикалі зверху донизу, що й визначає різні стартові умови для учасників конфлікту, наприклад: начальник – підлеглий, засновник – мале підприємство і т. д.

- Горизонтальні конфлікти визначаються взаємодією рівноцінних за обсягом наявної влади чи ієрархічним рівнем суб'єктів, наприклад: фахівці – між собою.

Ступінь виразності конфліктного протистояння припускає виділення прихованих і відкритих конфліктів:

- Відкриті конфлікти характеризуються явно вираженим зіткненням опонентів. Взаємодія регулюється нормами, що відповідають ситуації й статусу учасників конфлікту.
- В прихованих конфліктах відсутні зовнішні агресивні дії між сторонами-учасниками, але при цьому використовуються непрямі способи впливу. Такі конфлікти характерні тоді, коли один з учасників конфлікту боїться іншого, або немає достатньої влади й сил для відкритої конфронтації.

Кількість учасників конфліктної взаємодії дозволяє поділяти їх на внутріособистісні, міжособистісні, міжгрупові:

- Внутріособистісні – конфлікти, що характеризуються зіткненням всередині певного об'єкту рівних за силою, але протилежно спрямованих мотивів, потреб, інтересів. Особливістю даного виду конфлікту є вибір між бажанням і можливостями, між необхідністю виконувати й дотриманням необхідних норм.
- Міжособистісні конфлікти являють собою зіткнення індивідів із групою, між собою, боротьбу за інтереси кожної зі сторін. Це один із найбільш розповсюджених видів конфліктів.

- Міжгрупові конфлікти – конфлікти між різними групами, підрозділами, у яких зачіпаються інтереси людей, об'єднаних на період конфлікту в єдині згуртовані спільноти.

Але варто зазначити, що типологія конфліктів є достатньо умовною і чіткої межі межі між різними видами не існує, тому на практиці часто можуть утворюватись комбіновані конфлікти, що включають в собі декілька різних видів [4].

1.2. Методи дослідження політичних конфліктів

Для дослідження політичних конфліктів широко використовуються методи різних наук, у першу чергу географії.

Історизм є одним із провідних і традиційних принципів, який використовувався ще Геродотом та Страбоном, які у своїх працях пов'язували історію та географію. Цей метод наголошує, що всі об'єкти реального світу змінюються, проходять певні фази і стадії. Історичний метод особливо важливий для суспільної географії, оскільки людство надзвичайно уважно вивчає динаміку та тенденції свого соціально-економічного і духовного розвитку. Історичний підхід став основою для **генетичного** методу, що націлений на аналіз взаємозв'язку речей і явищ у природі. В рамках дослідження конфліктів, історичний підхід дає можливість розуміти передумови виникнення конфлікту, його розгортання, перебіг, закінчення та результати.

Аксіоматико-дедуктивний метод популярний в точних науках (математика, фізика) і в його основі лежить розробка ключового набору понять та аксіом і встановлення певних правил умовиводів за допомогою методів формальної або математичної логіки. Але цей метод знайшов своє відображення

не лише в точних науках, а й в географії, наприклад американський вчений Клод Канський в 1963-му році для географії транспорту сформував базові аксіоми й поняття для аналізу транспортних мереж і визначив кілька "теорем" — напрямків щодо їх теоретичного розвитку, він окреслив методологічні принципи формалізованого аналізу транспортних мереж методами теорії графів. В рамках дослідження конфліктів, аксіоматико-дедуктивний метод може бути застосований для визначення базових аксіом та принципів, що наприклад визначають інтереси сторін, джерела конфліктів та шляхи їхнього вирішення.

Метод наукової абстракції займається пошуком головних, усталених, типових характеристик досліджуваного явища і у свідомій відмові від ознак несуттєвих, випадкових, швидкоплинних, нестійких. Використовується ж цей метод за двома взаємопов'язаними напрямками – індукція та дедукція. Індукція веде наукову абстракцію від часткового і конкретного до загального, дедукція дає можливість поширити загальні закономірності на конкретні явища. В рамках дослідження конфліктів, метод наукової абстракції може допомогти виокремити ключові аспекти із конкретних конфліктів і абстрагувати їх від лишніх деталей.

Метод аналізу аналогових об'єктів застосовується коли досліджувані об'єкти аналогічні і коли про один з них є достовірне знання. У цьому разі основні результати дослідженого об'єкту переносяться на всі інші аналогічні об'єкти. В рамках дослідження конфліктів, метод аналізу аналогових об'єктів може допомогти в дослідженні конфлікту шляхом порівняння його з схожими ситуаціями чи історичними подіями. Це дозволить виявити спільні риси та можливі шляхи вирішення.

Метод міжгалузевих балансів аналізує рух тих чи інших ресурсів між галузями та між регіонами. В рамках дослідження конфліктів, метод

міжгалузевих балансів дозволяє враховувати взаємодію різних галузей та те як вони в кінцевому результаті впливають на причини, перебіг та закінчення конфлікту.

У технічних та гуманітарних науках нині поширений **прагматичний метод**. Цей метод спрямований на аналіз відповідностей між речами, з одного боку, цінностями й поняттями – з другого. Цей метод підходить для випадків коли наука має справу з людськими цінностями. Тому в дослідженнях суспільства завжди треба враховувати потреби, смаки, інтереси, запити, уподобання людей, їхні сподівання та наміри. Але даний метод є ще досить молодим і не часто виділяється в дослідженнях тому він потребує відповідного розроблення та адаптації. В рамках дослідження конфліктів, прагматичний метод дозволяє дослідити прагматичні та реальні кроки сторін конфлікту, щодо врегулювання або навпаки розпалювання конфлікту.

Картографічний метод полягає в розробленні різноманітних картографічних моделей. Карти складаються в польових та камеральних умовах. У першому випадку картографують земну поверхню або її окремі компоненти. У другому випадку наноситься просторово-організована інформація. Складена карта не тільки показує наявну інформацію, а є й основою для одержання нової інформації. В рамках дослідження конфліктів, картографічний метод може бути застосований для створення карт, що наочно відображають просторову динаміку конфлікту.

Метод ідеалізації полягає у побудові ідеальних моделей – моделей в яких можна абстрагуватися від усіх властивостей об'єкта, окрім кількох, які нас цікавлять. В рамках дослідження конфліктів, метод ідеалізації може використовуватись для виділення ідеальних моделей у контексті конфлікту.

Наприклад це можуть бути ідеалізовані цілі, цінності та рішення сторін конфлікту.

Метод формалізації досліджує об'єкти і процеси шляхом відображення їх змісту, форми, структури, функціонування у знаковому вигляді за допомогою математики та логіки. В географії найбільше використовується математична та логіко-математична формалізація. Метод формалізації має такі переваги в порівнянні з іншими методами:

- забезпечує чітку, лаконічну фіксацію відомостей, переводячи громіздкі поняття, визначення, текстові характеристики у знаки, числа, символи логічних операцій, логічні схеми, формальні образи;
- дає змогу уникнути багатозначності понять і термінів, яка характерна для звичайної мови: кожному формальному символу надається чітко визначений зміст;
- слугує хорошою основою для формування знакових моделей досліджуваних об'єктів високого рівня загальності та абстрактності;
- за допомогою формалізованих об'єктів та логічних операцій над ними можна представляти динаміку розвитку об'єктів, характеризувати суспільно-географічні процеси.

В рамках дослідження конфліктів, метод формалізації може дати представлення конфлікту у формі чітких структур, правил або моделей.

Порівняльний метод – один із фундаментальних і основоположних напрямків пізнавального процесу. Порівняння – базовий принцип різноманітних методів класифікації, типізації, генералізації, оцінювання, прогнозування. У суспільно-географічних дослідженнях можливі просторові, часові, просторово-часові порівняння. Порівняння географічних об'єктів дає змогу оцінити їх подібність або відмінність, що є основою для наступної систематики

та класифікації цих об'єктів. В рамках дослідження конфліктів, порівняльний метод може бути застосований для знаходження та аналізу схожих та відмінних аспектів різних конфліктів.

Системний метод розглядає географічні об'єкти як складні системи. Цей метод використовують для системного аналізу та системного синтезу. Жаклін Божьо-Граньє наголошує, що системний метод має особливу цінність серед сучасних методів географічних досліджень. В рамках дослідження конфліктів, системний метод може допомогти розглядати конфлікт як складну взаємодію елементів, а не тільки її окремих частин[5].

Висновки до першого розділу

Отже, конфлікт – це крайня форма виявлення протиріч, що посідає вагомe місце в політичній географії. Дослідження конфліктів в політичній географії є цілим комплексом заходів для знаходження першопричин даної події, позиції різних сторін, участі третіх осіб, наслідків та шляхів вирішення проблем створених конфліктом. Для дослідження геоконфліктів використовується ціла низка загальнонаукових та спеціалізованих методів, що засновуються на вже сформованих законах та закономірностях. Серед закономірностей конфліктів в політичній географії варто виділити, достатньо важливі закономірності: конфлікти часто мають владно-політичні інтереси певної особи або групи осіб; конфлікт може піддаватися регулюванню, але лише за умови толерантності всіх учасників конфлікту один до одного та готовності до перемовин; конфлікт це боротьба антиномічних понять. Найбільш знаковими методами досліджень для політичних конфліктів є порівняльно-географічний, історичний метод, метод картографування, моделювання та ціла низка інших методів.

Розділ 2. Передумови конфлікту навколо Тайваню

2.1. Історичні передумови

Перші контакти між корінним населенням острова і материковим китайським населенням відбулося в третьому столітті нашої ери, коли китайський імператор відправив місію із 10000 підданих для дослідження острова. Постійні китайські поселення ж на острові з'явилися орієнтовно ще в період з 7 по 12 століття. Відносини тодішніх переселенців та корінних аборигенів були агресивними, адже останні часто практикували відрубання голів китайців, вони вважали це ознакою мужності та домінантності.

В 17 столітті острів став частиною голландської Ост-Індійської компанії, яка почала проводити дослідження території, розвиток торгівлі, впровадження нових сільськогосподарських знарядь праці і т. д. Також в цей період голландський уряд заохочував активну китайську імміграцію на острів. В 1661-1662 роках син китайського пірата Чжен Ченгун вів активні бої з гарнізоном острову і на початку 62 зміг капітулювати голландців і фактично звільнити острів. Він заохочував активну китайську імміграцію і в цілому намагався "китаїзувати" острів. Після своєї смерті в 1662 році його син продовжив політику батька і бажав скинути нову династію маньчжурів в Китаї, проте цим планам не судилося втілитися і він також помер досить рано. В 1683 році материковий Китай вторгнувся на острів і остаточно його захопив [6].

Два наступних століття панування маньчжурів характеризувалося частими повстаннями місцевого населення та і в цілому чиновники назначені Пекіном відводили острову другорядну роль і не бажали його розвивати. Місцеві ж китайці бачили в маньчжурах іноземців і завойовників. Ситуація змінилася після Першої опіумної війни, коли уряд династії Цин почав вважати

острів стратегічно важливим для торгівлі в регіоні. На острів почали прибувати іноземні інвестиції, особливо японські. Також сам уряд наказав новому губернатору зосередити увагу на Тайвані, що вилилося в проведення реформ, будівництво першої залізниці на острові, покращенню доріг і т. д.

В 1894 році між Китаєм та Японією почалася війна через інтереси в Кореї, що вилилося в абсолютну перемогу останньої і передачу Тайваню на безстроковий термін. Японія з одного боку активно розвивала економіку острову, проводила розширення мережі залізниць, електрифікувала острів тощо, проте, з іншого боку, Японія проводила сувору політику дотримання закону на острові. Хоча фактична асиміляція китайського населення і не відбувалася, проте тамтешній уряд змусив населення вивчати японську мову та культуру. В ході Другої світової війни острів розглядався Японією як “непотоплюваний авіаносець” з активним будівництвом там військової інфраструктури для подальших завоювань в Азії. Тайванці також активно воювали в лавах японської армії. Значних руйнувань острів не зазнав, через відсутність у американської армії детальних карт території. За умовами Потсдамської конференції острів передавався Китайській Республіці. Місцеве населення вітало кінець японського правління та повернення острову під контроль китайського уряду, проте в той же час серед населення був поширений страх щодо майбутнього держави і її населення.

Після закінчення Другої світової війни, на території Китаю відновились бойові дії між вчорашніми союзниками, націоналістами під проводом Чана Кайші та комуністами під командуванням Мао Цзедуна. Поновлення бойових дій було по своїй суті продовженням громадянської війни в Китаї, що розпочалася 1927 року. Партія націоналістичного Китаю – Гоміндан, зірвала в 1945 році чунцинські мирні перемовини. В 1947 році гомінданівські війська

перейшли в повномасштабний наступ проти комуністів і змогли добитись певних успіхів, проте вже в 1948 році червона армія Китаю пішла у власний контрнаступ і наприкінці 1949 року війська Чана Кайші були остаточно розбиті на материку і лоялісти разом з урядом змушені були тікати на острів Тайвань.

Прибуття майже 1.5 мільйона біженців з материка спричинило значне навантаження на економіку Тайваню та загострило етнічну напруженість між корінними жителями острова та новоприбулими лоялістами Чана. Чан Кайші наказав прилюдно стратити місцевого генерал-губернатора Ченя та вжив заходів для викорінення корупції у власній адміністрації чим почав потроху домагатися лояльності корінного населення. Після втечі уряду Китайської республіки на Тайвань США відмовились від підтримки Гоміндану та Чана, але початок холодної війни та Корейська війна в 1950 році змінила думку тогочасного президента Гаррі Трумена на підтримку китайських націоналістів. Чан Кайші в протистоянні між соціалістичним та демократичним блоками підтримав останніх і уряд США прийняв рішення відправити власний сьомий флот до Тайванської протоки аби запобігти можливому вторгненню комуністів з материка. На той час Тайвань вважався легітимним урядом всього Китаю та саме він представляв китайців в ООН та інших різних міжнародних організаціях. Чан Кайші пообіцяв вторгнутися та відвоювати владу в Китаї і до останнього використовував цю мету для виправдання відтермінування демократії. Гарантії від США та блоку НАТО дозволили Гоміндану зосередитись на економічному розвитку острова і корінні мешканці почали співпрацювати з урядом, адже відчували що безпечне та процвітаюче життя можливе лише після закінчення громадянської війни на користь націоналістів.

В середині 1960-х років і в подальші десятиліття економіка Тайваню дуже швидко зростала і Тайвань став відомим як “економічне диво”. Заходи

уряду Чана Кайші створили на острові середній клас, що в поєднанні з відносною демократизацією режиму сприяло подальшому економічному зростанню. Це дуже сильно контрастувало з необдуманими та деструктивними діями комуністичної влади на материку, як наприклад програма Великого стрибка 1958-1960 років, яка стала причиною найбільшої соціальної катастрофи ХХ століття і призвела майже до 40 мільйонів смертей.

Паралельно з економічним зростанням все більш примарною виглядала мрія лідера Гоміндану повернутися на материк. Дві кризи в 1950-х роках навколо Мацу та Кемоя — островів, які контролюються Тайванем у водах провінції Фуцзянь у Китаї — спричинили втручання ВМС США та спонукали Сполучені Штати та Тайвань укласти договір про взаємну оборону в 1954 році. І хоча цей договір захищав Тайвань від повномасштабного вторгнення комуністів, в той же час він обмежував бажання Чана щодо початку війни проти материкового Китаю і звільнення населення від комунізму. Війна у В'єтнамі підштовхнула США до відновлення та покращення відносин з Пекіном, а в 1971 році представник Китайської Народної Республіки змінив представника Республіки Тайвань в ООН. В 1972 році Ніксон відвідав материковий Китай, що підштовхнуло інші країни шукати нових зв'язків з економічно більш привабливим материковим Китаєм. Тайвань же поступово опинився в дипломатичній ізоляції.

В 1975 році лідер Гоміндану – Чан Кайші помер так і не втіливши в життя свою мрію про єдиний і демократичний Китай. Через рік помер і його головний ідеологічний супротивник в боротьбі за єдність Китаю – Мао Цзедун.

Після смерті Чана Кайші президентом став його віце-президент Янь Цзяган, проте фактичну владу мав старший син Чана Кайші, Цзян Цзінго. Останній очолював Тайвань, мав підтримку в армії, поліції та розвідці. Проте

Янь та Цзян активно співпрацювали разом і з кінцем повноважень Яня, син попереднього лідера Тайваню був обраний новим президентом. В молодості Цзян навчався в Москві де вступив до комуністичної партії, підтримував Льва Троцького та одружився з росіяною. Такі події в житті політика, що ставив за свою мету демократизацію країну, досить негативно впливали на імідж, але подальші заходи його уряду знайшли беззаперечну підтримку серед народу та партійців. Цзян проводив активну антикорупційну політику, ув'язнював недобросовісних посадовців і навіть власних родичів, скасував військовий стан і підтримував активний розвиток економіки острівної держави. В 1983 році було проведено парламентські вибори, на яких почала формуватись справжня опозиційна партія – Демократична прогресивна партія, яка остаточно сформувалась в 1986 році. Того ж року відбулися перші двопартійні вибори в історії Китаю. У 1987 році було скасовано заборону на поїздки до материкового Китаю, що призвело до поновлення особистих та економічних контактів вперше з 1949 року. Відносини з Пекіном значно покращились, проте Цзян відхилив пропозицію Ден Сяопіна про вирішення “тайванського питання” за формулою “одна країна, дві системи”. Лідер Тайваню часто ставив на важливі посади корінних тайванців, чим ще більше заслуговував їхню підтримку. Помер Цзян Цзіньго у січні 1988 року. Період його правління серед мешканців острова вважається найкращим періодом їхньої історії, а самого Цзяня називають найкращим президентом Тайваню [6].

Попри дуже гарні економічні показники, країна все більше дипломатично ізолювалася іншими країнами. У грудні 1978 року, президент США Джиммі Картер оголосив про припинення будь-яких офіційних дипломатичних відносин з Тайванем і нормалізацію відносин з КНР. Ця подія була зустрита різко негативно населеннями вчорашнього легітимного уряду

Китайської Республіки, проте заходи Цзяня дозволили утримати Тайвань від надмірної реакції і підтримав Акт про відносини з Тайванем, прийнятий конгресом США на початку 1979 року. Цей акт дозволяв США підтримувати недипломатичні відносини з островом. Відмова адміністрації Рейгана продажу зброї Тайваню сприяла запуску виробництва власного тайванського реактивного винищувача, що дозволив зберегти перевагу в повітрі над островом і в Тайванській протоці.

Після смерті Цзяня президентом став представник корінного тайванського населення – Лі Денхуей. Походження нового президента викликало недовіру з боку старої гвардії материкового Китаю, проте підтримка Джеймса Сунга (материкового китайця) дозволила Лі в липні 1988 року стати офіційним головою партії. Він продовжував політику демократизації країни, започаткованої його попередником. Уряд Тайваню підтримував студентські протести на площі Тяньаньмень, хоча ця підтримка не мала жодного фізичного втілення. Лі стикнувся із значною фракційністю в Гоміндану, що врешті-решт призвело до виходу низки політичних діячів з партії і створення Китайської нової партії, яка згодом стала просто Новою партією. Ці вихідці звинувачували Денхуея в пропаганді тайванізації та відмові від територіальних претензій на материковий Китай. Почалася також боротьба з бурхливим економічним розвитком КНР. Уряд почав підтримувати бізнес-еліти Тайваню в збільшенні інвестицій з країнами Південно-Східної Азії. Також новий уряд приділяв увагу військовій ситуації та закупляв літаки в США та Франції. У 1995 році напередодні виборів Лі Денхуей поїхав до своєї alma mater – Корнельського університету в США. Поїздка мала приголомшливий успіх, хоча держдепартамент США намагався маргіналізувати візит Лі аби не дратувати Пекін. Уряд КНР був розлючений і вбачав в заявах Лі спроби юридично

відокремити Тайвань від материкового Китаю. Всі ці події призвели до провокаційних ракетних випробувань Народно-визвольної армії КНР в Тайванській протоці в 1996 році. Адміністрація Білла Клінтона у відповідь направила до протоки військові кораблі США. Конфліктна ситуація була на межі, але все ж вщухла, хоча і встигла привернути увагу світової громадськості до проблеми Тайваню. Лі створив більш гнучку систему зовнішньої політики острівної держави і зробив наголос на неформальних контактах з іншими країнами, регіональними та міжнародними агенствами. Загалом президенство Лі Денхуея запам'яталось подальшою демократизацією країни, зусиллями для економічного розвитку та поступовою популяризацією ідеї незалежності Тайваню від материкового Китаю.

У березні 2000 року на виборах переміг представник Демократичної Прогресивної Партії – Чень Шуйбянь, що перервало понад півстолітнє панування партії Гоміндан в політиці острова. Чень виступав за повну незалежність Тайваню як країни, але його політичні та економічні кроки призвели до рецесії економіки в 2001 році, зростанню корупції та політичному паралічу в середині країни. У 2004 році напередодні відкриття виборчих дільниць відбувся замах на Ченя та його політичного союзника Лі Тенхуея. Чень наказав поліції та військовим залишитись на своїх постах, що не дозволило їм проголосувати, хоча передбачалось що більшість із них проголосувало б за опозицію Ченя. Заяви Ченя також погіршили відносини з США. Завершив Чень своє президенство в 2008 році з ганьбою та ненавистю від народу. Якщо на початку президентства він мав майже 70% підтримки, то наприкінці строку ці цифри ледь досягали однозначних чисел. Наприкінці 2009 року він був засуджений до довічного ув'язнення та штрафу у розмірі 6,13 мільйонів доларів. Згодом Верховний суд зменшив йому вирок, але залишив його у в'язниці.

У 2008 році Гоміндан з великим відривом виграв як президентські, так і парламентські вибори. Президентом став Ма Інцзю, який користувався повагою та великою популярністю на острові. Кроки його уряду сприяли значному зменшенню напруги між Тайбеєм та Пекіном, відбулась чергова нормалізація відносин між КНР та Тайванем. Однак у 2009 році Тайвань став жертвою світової рецесії і того ж року острів потерпав від руйнівного тайфуну. Громадськість була незадоволена вжитими заходами уряду і популярність президента різко впала. Вжиті ж економічні заходи дозволили покращити ситуацію після кризи та сприяли новим взаємовигідним домовленостям з КНР. В 2012 році Ма Інцзю легко переміг представницю опозиційних партій Цай Інвень. Проте популістична риторика ДПП, занепокоєння через дедалі тісніші відносини Тайбею та Пекіну призвели до чергового програшу Гоміндану на президентських виборах 2016 року. Також варто зазначити, що у листопаді 2015 року відбулась зустріч Сі Цзінпіня та Ма Інцзю, що багатьма спостерігачами було сприйнято вкрай позитивно. Зустріч мала за мету вирішення територіальних суперечок між КНР та Японією та розбудову островів КНР, який в такий спосіб розширює власні територіальні води і як наслідок економічну зону.

16 січня 2016 року перемогу здобула Демократична Прогресивна Партія і президентом стала Цай Інвень. Наступна перемога на парламентських виборах сильно підірвала тепер опозиційну партію Гоміндану зробивши її в рази слабкішою. Новий уряд стикнувся із загрозливим спадом економіки Тайваню, який тепер достатньо сильно залежав від задовільних відносин з Пекіном. Спроби уряду в стабілізації економіки сприймалися скептично, а бізнесменами і взагалі негативно. Вжиті заходи дали змогу економіці острова повільно, але зростати. Хоча майнова нерівність збільшувалась, а низка реформ була

зустрінута прохолодно. В той же час відбулась перша, з 1979 року, телефонна розмова між президентами США та Тайваню. І хоча тодішній президент США Дональд Трамп запевнив Пекін у непідтримці ідей незалежності Тайваню, у 2019 році адміністрація Трампа посилила політику продажу зброї Тайваню. Не дивлячись на достатньо непопулярні реформи уряду, в 2020 році Цай Інвень знову перемогла на виборах через послідовну політику підтримки незалежності Тайваню та антиавторитарні та антикомуністичні виступи населення Гонконгу і подальшу насильницьку відповідь з боку силовиків Пекіну. Рішучі карантинні заходи дозволили Тайваню достатньо безболісно пережити коронавірус, а масовий перехід працівників на віддалену роботу і вже традиційне виробництво важливих для електроніки напівпровідників дозволило Тайваню вперше за майже 30 років обігнати КНР у темпах зростання ВВП. Поруч з тим відносини з Пекіном різко погіршились. Нова адміністрація Байдена збільшила військову допомогу Тайваню. І Тайвань, і КНР почали збільшувати власні військові витрати. Майже щомісяця американські військові кораблі проходили через Тайванську протоку, а порушення повітряного простору Тайваню військово-повітряними силами КНР стали регулярними. У серпні 2022 року спікер Палати представників США Ненсі Пелосі стала найвищим американським чиновником, що відвідав Тайвань за останні 25 років. Це викликало абсолютно негативну реакцію з боку Пекіну, що назвав такі кроки “грою з вогнем”.

13 січня 2024 року на президентських виборах переміг кандидат від ДПП, активний прибічник незалежності Тайваню – Лай Цінде. Декілька країн, включаючи США, Сінгапур та Філіппіни привітали Лая з перемогою, що зустріло негативну реакцію з боку КНР, який вже назвав такі дії порушенням політики одного Китаю. Також протягом всієї президентської гонки

неодноразово фіксувалися китайські повітряні кулі-шпигуни, що можливо було своєрідним попередженням від комуністичного уряду [6].

Отже, можна сказати, що відносини острову з материковим Китаєм в усі часи мали свої певні особливості і формували сучасну картину конфлікту. Тайвань довго заселявся китайськими іммігрантами, проте розбіжності між місцевим населенням та головуючим урядом часто призводили до повстань, воєн і т. д. Все це в результаті створило ситуацію, коли на політичній карті світу існують дві держави, що населені в основному китайцями і називають себе Китаєм, проте мають цілу низку претензій один до одного, що порушує стабільність всього регіону.

2.2. Політичні системи Тайваню та КНР

“За конституцією 1982 року Китайська Народна Республіка – соціалістична держава демократичної диктатури народу. Вищим органом державної влади є Всекитайські збори народних представників (ВЗНП) – однопалатний парламент. До їх складу входять депутати, обрані від провінцій, автономних районів, міст центрального підпорядкування, спеціальних адміністративних районів та збройних сил. Строк повноважень ВЗНП – 5 років. Сесії ВЗНП скликаються 1 раз на рік (як правило, у березні). ВЗНП обирає свій постійно діючий орган – Постійний комітет (ПК). ВЗНП обирає Голову КНР та його заступника (не молодших за 45 років), строк повноважень яких відповідає строку повноважень ВЗНП. Голова КНР згідно з рішеннями ВЗНП видає закони, призначає та звільняє прем'єра Державної Ради та його заступників, нагороджує державними нагородами, оголошує стан війни тощо. Державна Рада КНР є вищим органом виконавчої влади в країні. Вона складається з Прем'єра,

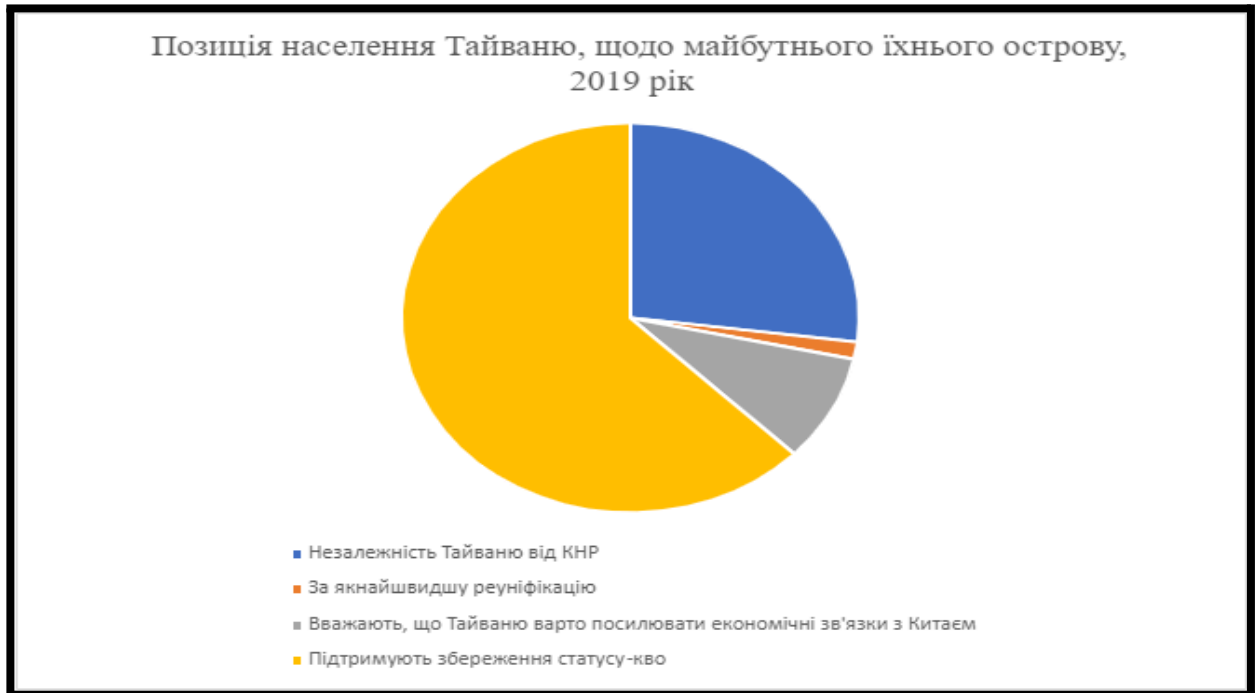
його заступників, членів та міністрів. Строк повноважень Державної Ради відповідає строку повноважень ВЗНП. Державна Рада звітує перед ВЗНП, ПК ВЗНП і підпорядкована їм. Вище керівництво збройними силами здійснює Центральна військова рада (ЦВР), яка обирається ВЗНП. Органами влади на місцях є збори народних представників (законодавчі органи) і народні уряди (виконавчі органи) відповідних адміністративно-територіальних утворень. Судову владу складають Верховний народний суд, місцеві народні суди різних рівнів, військові суди, інші спеціальні суди” [7].

Комуністична Партія Китаю називається “керівним ядром справи соціалізму в Китаї” і вважається єдиною керівною та правлячою партією в Китаї [8]. Хоча окрім КПК в Китаї існують партії так званого “Єдиного патріотичного фронту”, що відіграють роль радників та консультантів. Нині існування та функціонування у рамках Конституції КНР закріплено наступним партіям: Революційний комітет гоміндану Китаю (заснований 1948 року); Демократична ліга Китаю (1941); Китайська асоціація демократичного національного будівництва (1945); Селянсько-робітнича демократична партія Китаю (1930); Партія Чжігундан (1947); Товариство 3-го вересня (1945); Ліга демократичного самоврядування Тайваню (1947). Лідерство КПК над цими всіма партіями є абсолютним та беззаперечним. Також комуністи здійснюють контроль за радіомовленням, телебаченням та іншими засобами масової інформації. Офіційно в КНР досі проводиться політика маоїзму з його орієнтуванням не на пролетаріат, а на селянство. Проте після смерті Мао, Ден Сяопін разом з реформаторським крилом КПК дещо змінив деякі підходи державної ідеології, наприклад було впроваджено політику “відкритих дверей” та частково дозволено критику самого Мао та його методів побудови держави [8].

Згідно конституції 1947 року Тайвань мав багатопартійну систему, але насправді в ньому багато років домінувала виключно одна партія – Гоміндан. Попри існування менших опозиційних груп та партій фактичної опозиції на острові не існувало. Пов'язано це було скоріше за все з протистоянням з комуністами та фактичною незавершеною війною між материковим Китаєм і китайськими націоналістами. Чан Кайші хотів повернутися на материк та втілити в життя ідеї закладені засновником Гоміндану Сунь Ятсеном. Ці ідеї були описані так званими “трьома народними принципами”, а саме: націоналізм (незалежність Китаю від іноземців), народовладдя (встановлення демократичного республіканського ладу), народний добробут (зрівняння прав на володіння землею). І Чан розуміючи необхідність сильного лідерства в боротьбі з комунізмом відтерміновував демократичні реформи. Перші ж реальні кроки для впровадження демократії на острові почалися лише після усвідомлення того, що повернення націоналістів на материк стає все більш примарним і необхідно розвиватись в уже наявних територіях. І хоча досі фактично не існувало опозиційних партій, але деякі відомі політики почали балотуватися як незалежні кандидати в опозицію до Гоміндану. Ці незалежні кандидати почали організовуватись в політичну партію лише у 1970-х роках. До 1986 року вони сформувались в Демократичну Прогресивну Партію, яка стала опозиційною до Гоміндану та поширювала ідеї незалежності Тайваню від материка. Іноземні спостерігачі кажуть, що в Тайвані після ери одноосібного правління Гоміндану спочатку була двоблокова, а нині двопартійна система [9].

Пекін офіційно вважає Тайвань своєю провінцією, що відколослась, і прагне її повернути. Тому КНР вкрай негативно ставиться до будь-якої спроби визнати Тайвань як незалежну державу, блокує її вступ до міжнародних організацій та відмовляється мати дипломатичні відносини з країнами, що

визнають Тайвань. У 1980-х роках Ден Сяопін запропонував формулу “одна країна, дві системи”, що пропонувала Гонконгу, Макао та Тайваню мирно увійти в склад КНР, але із збереженням власних політичних та економічних систем, армії, судової системи і т. д. Президент Тайваню Цзян Цзінго відкинув цю пропозицію. Політична верхівка КНР і досі вважає, що майбутнє об’єднання всіх територій населених китайцями лежить за формулою запропонованою, Ден Сяопіном, але в той же час Сі Цзінпін заявляє, що КНР залишає за собою право на застосування сили. До 2016 року КНР мав усі шанси повернути острів мирно, адже економічна інтеграція між держави по обидва боки Тайванської протоки досягла небаченого рівня, а при владі в Тайвані тоді був представник від Гоміндану, що і досі не до кінця відкинув можливість об’єднання. Але в тому ж таки 2016 році перемогу здобула ДПП, що має діаметрально протилежно від Гоміндану позицію і виступає за незалежність Тайваню. Про Тайвань можна сказати, що їхня позиція щодо власного майбутнього визначається тим, яка партія перебуває при владі. І хоча в 1992 році уряд Тайваню відмовився від претензій на владу в материку, Гоміндан традиційно відстоює формулу “одна країна, дві території” заявляючи що одночасно може існувати два суб’єкти міжнародного права із назвою Китай. Деякі ж представники Тайваню взагалі виступають за поступове зближення з КНР. Абсолютно іншу позицію займає Демократична Прогресивна Партія, що виступає проти спроб Пекіну відновити контроль над островом та поширює ідеї незалежності Тайваню. Згідно з опитуванням Ради материкових справ Республіки Китай (Тайваню) в 2019 році 27% респондентів виступають за повну незалежність Тайваню від КНР, 1,4% сподіваються на якнайшвидшу реуніфікацію, 8,9% вважають, що Тайваню варто посилювати економічні зв’язки з КНР, а всі інші виступають за збереження статус-кво (рис 2.1).

Рис. 2.1. Позиція населення Тайваню, щодо майбутнього їхнього острова, 2019 рік [за 11]

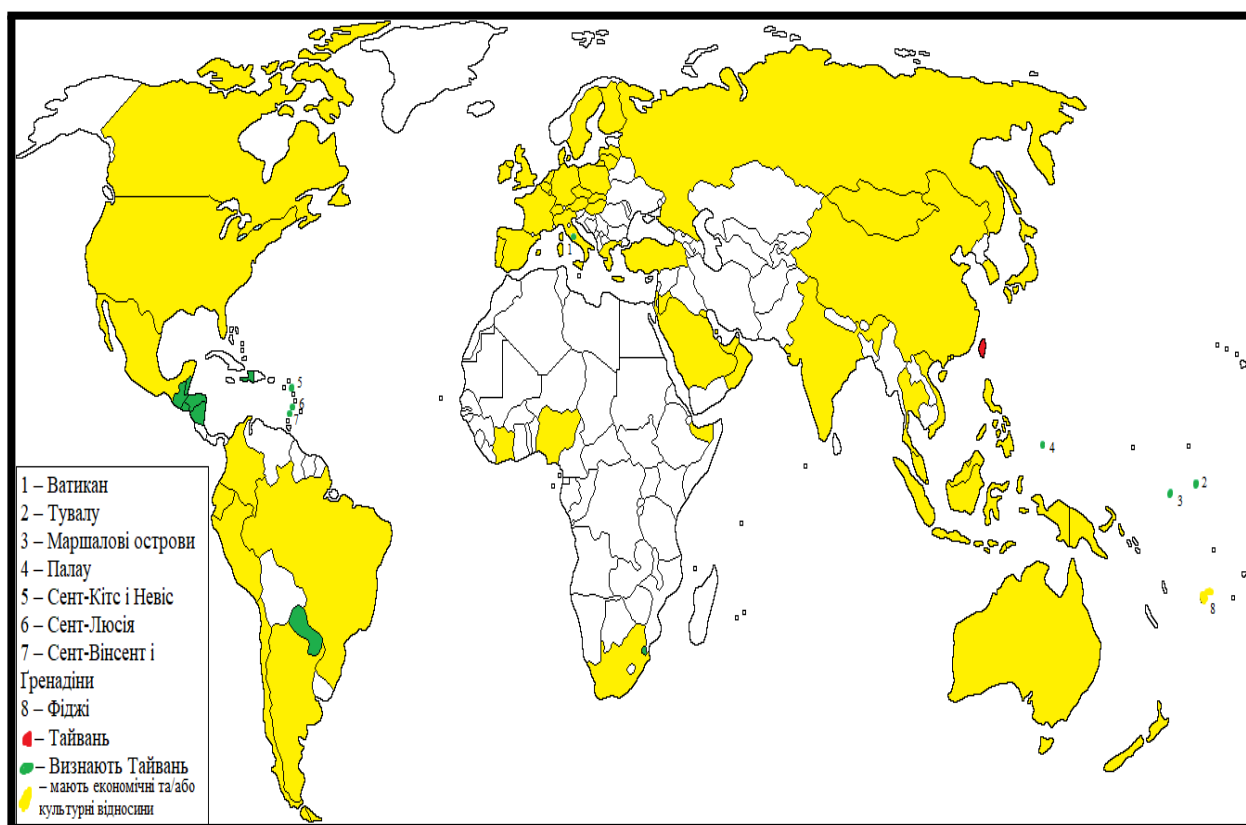
Майже 90% населення острова негативно ставляться до формули КНР, адже вбачають у власній незалежності результат багаторічної боротьби та демократизації системи [10, 11].

Отже, можна сказати, що нині в світі існує два Китаї з двома абсолютно різними політичними системами: з одного боку це комуністична диктатура Пекіну, яка має риси як авторитарного, так і тоталітарного режиму; з іншого боку це система сучасного Тайваню, яка еволюціонувала з авторитарного режиму в демократію. Також з боку КНР все частіше лунають заклики до остаточного “повернення бунтівної провінції” до складу Китаю, що в свою чергу зустрічає небажання такої анексії з боку населення Тайваню.

2.3. Зовнішньополітичні чинники конфлікту

Тривалий час саме Республіка Китай була державою-членом ООН, постійним членом Ради Безпеки та представляла китайський народ. Будь-які спроби КНР вступити в ООН блокувались США та її союзниками, аргументуючи це не миролюбністю країни та дуже потужною комуністичною ідеологією. Проте у 1971 році Пекін було визнано столицею Китаю, КНР доєднався до ООН та замінив на пості представника китайського народу Китайську Республіку. Тайвань було виключено зі складу ООН і протягом всього наступного існування Тайбей намагався повторно приєднатися до організації, але будь-які спроби блокувались КНР який вже на той час став постійним членом Ради Безпеки ООН. Станом на зараз більшість держав світу підтримують дипломатичні відносини саме з КНР. Пов'язано це також з тим, що Пекін погрожує припинити всі дипломатичні відносини з країною, яка офіційно визнає Тайвань. [6] Офіційно з Тайванем підтримують зовнішньополітичні відносини Беліз, Сальвадор, Гватемала, Гаїті, Гондурас, Кірібаті, Маршалові острови, Науру, Нікарагуа, Парагвай, Палау, Сент-Кітс і Невіс, Сент-Люсія, Сент-Вінсент і Гренадини, Соломонові острови, Есватіні, Тувалу та Святий Престол [12]. Окрім країн, що офіційно мають дипломатичні відносини, є країни, які мають неофіційні економічні та/або культурні відносини з Тайванем, а саме: Аргентина, Австралія, Австрія, Бахрейн, Бельгія, Бразилія, Бруней, Канада, Чилі, КНР, Гонконг, Макао, Колумбія, Чехія, Данія, Еквадор, Фіджі, Фінляндія, Франція, Німеччина, Греція, Угорщина, Індія, Індонезія, Ірландія, Кот-д'Івуар, Японія, Йорданія, Республіка Корея, Кувейт, Латвія, Литва, Люксембург, Малайзія, Мексика, Монголія, Нідерланди, Нова Зеландія, Нігерія, Оман, Папуа-Нова-Гвінея, Перу, Філіппіни, Польща, Португалія, росія, Саудівська Аравія, Сінгапур, Словаччина, ПАР, Іспанія, Швеція, Швейцарія,

Таїланд, Туреччина, ОАЕ, Великобританія, США, В'єтнам, Сомаліленд, ЄС (рис. 2.3.) [13].

Рис. 2.3. Країни, що офіційно визнали Тайвань або мають неофіційні економічні та/або культурні зв'язки станом на 2024 рік [за 13]

Україна у зовнішній політиці більше орієнтувалась на співпрацю з Пекіном, недооцінюючи Тайвань. З 1992 року існує певна співпраця між нашими країнами, але вона досі знаходиться на рівні неофіційних відносин. В Україні та Тайвані досі відсутні будь-які представництва один одного. До 26 лютого 2022 року всі консульські питання між Україною та Китайською Республікою вирішувались лише через Тайбейське бюро в Москві. Після повномасштабного вторгнення росії, Тайвань переніс відповідні повноваження

до офісу у Варшаві. Україна офіційно підтримувала формулу “одна країна, дві системи”, але в той же час продовжувала підтримувати неофіційні зв’язки. Повномасштабне вторгнення показало, що дипломатична риторика КНР в цій війні є “нейтральною”, але із все більшим зростанням співпраці з рф. Пекін допомагає москві в обході санкцій, постачає енергоносії, технологічні товари подвійного призначення і т. д. В своїх висловлюваннях МЗС КНР намагається проводити обережну дуалістичну політику, адже з одного боку вони наполягають на якнайшвидшому закінченню “кризи” (як вони це називають), а з іншого боку закликають поважати територіальну цілісність України. Також Пекін під час голосувань в РБ ООН часто, якщо не завжди, віддає свій голос за росію, паралельно поширюючи міфи про те що саме НАТО і США винні у вторгненні в Україну. На основі таких кроків можна зробити висновки, що КНР бажає використати цю війну як можливість послабити позиції США на світовій арені і активніше втілювати власні плани, наприклад щодо Тайваню. Послаблення Китай робить через обережну підтримку рф, що підриває міжнародний авторитет і обороноздатність колективного Заходу, який не здатен швидко та ефективно допомогти Україні і зупинити агресора. Паралельно з україно-російською війною, комуністичний уряд Пекіну проводить все агресивніші дії стосовно Тайваню.

Тайвань же намагається використовувати сучасну ситуацію, як спосіб утвердження власного статусу важливого, або хоча б дієвого, суб’єкта міжнародних відносин. Тайбей активно демонструє готовність допомагати Україні в міру власних можливостей та загроз з боку КНР. Уряд Республіки Китай з початку військової агресії приєднався до блокування платіжної системи SWIFT в російських банках, надав гуманітарну допомогу Україні, як фінансами, так і медикаментами. Також Тайбей виділив декілька мільйонів доларів на

відновлення низки українських військ, що постраждали в ході війни. Така активність з боку невеликої острівної держави, пояснюється її бажанням показати себе на стороні розвинених демократичних і правових країн, а не на боці диктаторів і агресорів. Це в свою чергу може покращити політичний імідж країни закордоном і послабити дипломатичну ізоляцію сформовану КНР [14].

На нашу думку, Україна повинна переглянути власну позицію щодо тайванської кризи і розширити співпрацю з Китайською Республікою. Проте повністю відмовитися від взаємодії з КНР ми не можемо, через значний геополітичний та економічний вплив останньої. Проте Україна може розвивати спільні інформаційно-технологічні проєкти з Тайванем на основі неофіційних економічних договорів. Тайвань є світовим лідером з виробництва високотехнологічних напівпровідників, активне впровадження яких в Україні, допоможе нам підняти вітчизняну економіку на новий технологічний рівень.

Висновки до другого розділу

Конфлікт навколо Тайваню розпочався у 1949 році з втечі націоналістів на Тайвань і виникнення двох китайських держав. До 1970-х років світ підтримував Китайську Республіку (Тайвань), але потім дипломатичне визнання перейшло до Китаю, ізолювавши Тайвань. Завдяки капіталістичній економіці та демократизації Тайвань став економічно успішним, підтримуючи при цьому відносини із Заходом. Політика Тайваню змінюється залежно від партії при владі: Гоміньдан прагне до співпраці з Китаєм, тоді як Демократична Прогресивна Партія виступає за незалежність. Хоча лише 18 країн офіційно визнають Тайвань, багато з них мають економічні та культурні відносини з

островом. Після російського вторгнення в Україну Київ почав переглядати свої відносини з Тайбеєм через підтримку Тайваню і небажання Пекіна.

Розділ 3. Сучасний стан тайванської кризи

3.1. Хронологія загострення конфлікту

У **2008** році адміністрація Ма Інцзю взяла курс на нормалізацію відносин з КНР шляхом відновлення переговорного процесу. Вже у **2010** році між сторонами було укладено угоду щодо економічного співробітництва. КНР обрав варіант мирного інтегрування Тайваню шляхом посилення економічної залежності острова від материка. США в цілому не вмішувались в цей процес, адже вбачали в цьому можливість і надалі підтримувати зв'язки з обома країнами і в той же час не порушувати статус-кво в регіоні [6].

Проте у **2016** році відбулося дві знакові події, що фактично нівелювали всі позитивні здобутки на шляху інтеграції двох Китаїв. Першою подією став виграш на президентських виборах в Тайвані представника від Демократичної Прогресивної Партії – Цай Інвень. Другою подією стало обрання Дональда Трампа президентом США. Цай Інвень відстоювала позицію відмежування від материкового Китаю та збереження незалежності острова. КНР у відповідь посилив військовий та дипломатичний тиск на адміністрацію Цай. Загострення у відносинах між країнами було використано Дональдом Трампом, що обрав шлях поступової конфронтації з КНР. **2 грудня 2016** року відбулась телефонна розмова президентів США та Тайваню, що було вкрай негативно зустрівано Пекіном. На фоні поступового нарощування торговельної війни між КНР та США, останні активізували поглиблення зв'язків з Тайванем [15, с. 57].

У **2018** році було відновлено можливість візитів високопосадовців Тайваню та США, а в **2019** році було збільшено лобіювання членства та інтересів острова у міжнародних організаціях [12]. Також **2019-2020** рік ознаменувався протестами в Гонконзі, що були жорстоко придушені владою

КНР. Тайвань в 2020 році на фоні чергових протестів, проти закону про національну безпеку, пообіцяв активніше допомагати протестуючим. Після розгону протестуючих водометами і сльозогінним газом Президентка Тайваню Цай Інвень заявила, що влада країни готова стати на бік протестуючих і всіляко допомагати їм у боротьбі за демократичні свободи [16].

У **2021** році КНР посилив тиск, відправляючи свої військові літаки в зону протиповітряної оборони Тайваню. Піку такі вильоти досягли в **жовтні 2021** року, коли за один день було здійснено близько 56 вторгнень у повітряний простір Республіки Китай. Наступну хвилю зростання напруги викликав візит Ненсі Пелосі до Тайваню **3 серпня 2022 року**. Це був перший візит високопосадовця США із 1997 року. КНР дуже різко засудив такі дії з боку США та назвав це відвертою провокацією. Також у відповідь Пекін розпочав військові навчання в Південнокитайському морі, стягнув війська до Тайванської протоки та провів випробування балістичних ракет над Тайванем. Після закінчення навчань китайські ЗМІ заявили, що такі навчання відтепер стануть регулярними. Окрім порушення військово-повітряними силами КНР повітряного простору Китайської республіки, збільшилась і кількість кібератак на державні сайти Тайваню. Тайбей назвав такі дії “репетицією до захоплення острова”. Через декілька днів Китай випустив “Білу книгу” (інформаційний бюлетень про оборонну стратегію країни, що випускається кожні два роки) в якому заявив про неминучість возз’єднання китайських держав не виключаючи застосування “немирних засобів” [17].

8 листопада 2022 року відбулось наближення близько 20-и військових літаків та 4-х кораблів КНР до острова [12].

Черговою хвилиною загострення ситуації навколо Тайваню можна вважати президентські вибори, що закінчились **13 січня 2024** року перемогою кандидата від Демократичної Прогресивної Партії – Лай Цінде. Під час підготовки та фактичного проходження голосування над островом було помічено декілька китайських повітряних куль-шпигунів, що можна вважати своєрідним попередженням від Пекіну. Сам же Пекін неодноразова називав Лая порушником миру за його відданість збереженню статусу-кво [6]. В **серпні 2024** року 38 бойових літаків та 12 кораблів ВМС КНР перетнули серединну лінію Тайванської протоки і здійснили маневри навколо острова. Деякі бойові судна підлітали до північного краю острова на відстані менше 70 км до столиці Тайваню. В **жовтні 2024** року війська КНР розпочали новий етап навчань біля Тайваню. Ці навчання не мають чіткої дати завершення і супроводжуються постійними погрозами в бік суверенітету острівної держави. Китайські війська відточують бойове патрулювання та блокування важливих портів Тайваню. Також Пекін поступово збільшує присутність військових кораблів навколо острова, продовжуючи агресивну риторику стосовно острова [18].

На **початку** року стало, що КНР почала будівництво п'яти нових бірж спеціального призначення для висадок машин-амфібій, що дозволить вивантажувати танки безпосередньо на острів [18].

3.2. Стратегічний аспект

Перш за все Тайвань стратегічно важливий завдяки своєму геополітичному розташуванню. Острів разом із Японією та Філіппінами утворює так званий “перший ланцюг островів”, (див. Додаток 1) що тягнеться уздовж берегів материкового Китаю і перешкоджає їм у доступі до Тихого

океану. В разі окупації Тайваню КНР отримає вільний доступ у океан, а їхні військові кораблі, літаки та балістичні ракети зможуть загрозувати, наприклад Гуаму чи навіть Гавайським островам. Також КНР буде в змозі досягнути японську Окінаву та великий військовий контингент США, що там знаходиться. В зоні ризику від китайських інтересів буде знаходитись і найбільший острів Філіппін – Лусон, що знаходиться лише в понад 230 милях від Тайваню. Тайванська протока – найкоротший шлях для суден, що прямують із Кореї та Японії до Індії, Близького Сходу, Африки та Європи. І фактично третина світової морської комунікації стане внутрішніми водами КНР, що в свою чергу сильно підірве міжнародний престиж США, який позиціонує себе гарантом миру в регіоні. Нині КНР намагається активно розширювати власну морську економічну зону шляхом розширення вже підконтрольних островів та диктувати територіальні претензії на інші. Особливого занепокоєння викликає суперечка навколо архіпелагу Спратлі, який складається з 230 дрібних островів та має площу 250 тисяч кілометрів квадратних. Окрім КНР, на архіпелаг ще претендують Тайвань, В'єтнам, Малайзія, Філіппіни, Бруней та Індонезія. Контроль над цим архіпелагом не тільки дасть КНР омріяний безперешкодний вихід до світового океану, а й потенційно нове велике нафтове родовище в акваторії Південно-Китайського моря. У 1992 році Пекін прийняв закон про морські володіння, що дозволяє Китаю застосувати силу для припинення незаконних промислів у своїх територіальних водах, а як відомо китайська комуністична влада ніколи не відмовлялась від претензій на острів Тайвань.

Тайвань є світовим лідером у виробництві напівпровідників, які дуже активно використовуються в повсякденному та спеціальному електронному обладнанні. Сучасні напівпровідники застосовуються як в телефонах, так і в смертоносних міжконтинентальних ракетах. Хоча Пекін і намагається

наздогнати технологічно розвинені країни у виробництві сучасних напівпровідників, але нинішні напівпровідники КНР мають розмір 5 нанометрів, тоді як Тайвань вже досить давно виготовляє чіпи з розміром 3 нанометри. Це свідчить про сильне технологічне відставання КНР та необхідність Пекіну і надалі закупати потрібні для економіки чіпи у сусідніх країн. Іншою особливістю зовнішньоекономічних зв'язків Китайської Республіки є те, що понад 85% експорту припадає на Азійсько-Тихоокеанський регіон, в якому нині формується досить значна частка світового ВВП. Тому будь-які загострення ситуації в Тайванській протоці одразу знайдуть своє негативне відображення в економіці регіону та всього світу [20].

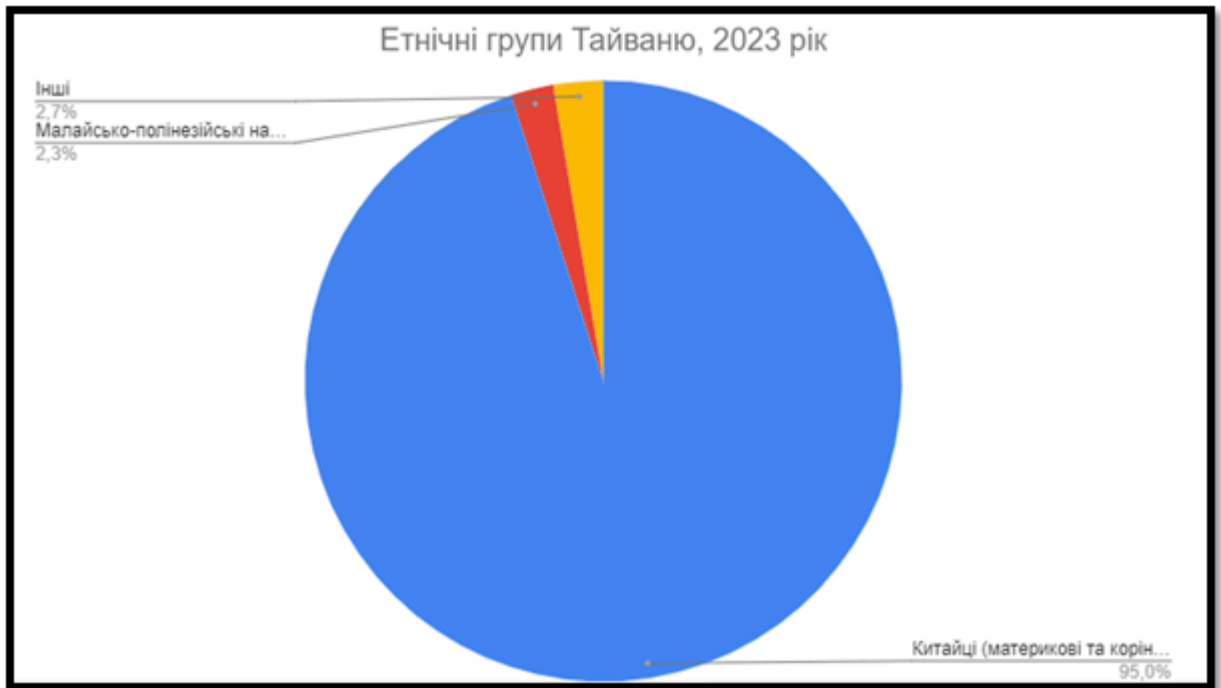
На стратегічну цінність Тайваню впливає і загострення відносин між КНР та США, а також бажання останньої буди престижним “захисником миру та порядку в регіоні”. Ще з часів Корейської війни США взяли під свій захист уряд націоналістів в Тайбеї аби недопустити поширення комунізму. І хоча зовнішньополітичні пріоритети США в 1970-х роках змінились на нормалізацію відносин із Пекіном, США все рівно продовжували підтримувати неофіційні контакти з Тайванем і гарантувати їхню безпеку. Із зростанням економічної могутності КНР стало зрозуміло, що рано чи пізно Пекін забажає встановити контроль над “бунтівним регіоном”. У 1996 році США провели масштабні військові навчання в Тайванській протоці у відповідь на провокаційні ракетні випробування КНР. І хоча Вашингтон і досі дотримується концепції “одного Китаю” в останні роки адміністрації Трампа та Байдена зробили декілька серйозних кроків в сторону Тайваню задля обмеження поширення впливу КНР. Обидві адміністрації виділяли острову додаткові кошти на військові потреби, а на фоні повномасштабного російського вторгнення в Україну Джо Байден пообіцяв захистити Тайвань від Китаю. США надають Тайбею досить багато

зброї, яка “може бути використана тільки в цілях самооборони від зовнішньої агресії” [20].

Як висновок можна сказати, що Тайвань нині має дуже велике стратегічне значення для Пекіну, Вашингтону та світової економіки в принципі. КНР вважає цей острів “бунтівною провінцією”, яка за будь-яку ціну повинна бути повернена на батьківщину. Також інтерес для Китаю має розширення морської економічної зони та безперешкодний вихід до світового океану. США в свою чергу не бажають посилення КНР в регіону та формування нового геополітичного центру сили, тому все частіше лунають заклики до серйознішої економічної, політичної та військової підтримки острова. Для світової економіки та економіки регіону Китайська Республіка важлива в першу чергу через виробництво надважливих напівпровідників, що нині використовуються в усьому технологічному обладнанні.

3.3. Суспільно-географічний аспект

Станом на 2023 рік населення Тайваню склало 23 588 613 осіб і за цим показником країна займає 57 місце в світі. В етнічному складі більшість населення острову складають китайці, які поділяються на вихідців з материка та власне тайванців, але в рамках дослідження вони включені в одну групу. Загалом майже 95% населення є китайцями, 2,3% це корінні малайсько-полінезійські народи (рис. 3.1.).

Рис. 3.1. Етнічні групи Тайваню, 2023 рік [за 23]

Уряд Китайської Республіки офіційно визнає 16 аборигенних груп або племен. Найбільшою з них є Амі, що становить приблизно дві п'ятих аборигенного населення. Також існують групи Пайван, Атаял, Ямі, Цоу, Труку, Тао, Седік, Сакізя, Саісіят, Рукай, Пуюма, Пайван, Кавалан, Хла'алуа, Бунун та Атаял. Останні дані про релігійний склад населення існують лише за 2005 рік, тому ці дані не можна до кінця назвати актуальними. Отримані дані за 2005 рік наступні: буддисти – 35,3%; даосити – 33,2%; християни – 3,9%; народні релігії (включаючи конфуціанство) – приблизно 10%; атеїсти або не визначились – 18,2% (див. Додаток 2.); Китайській Республіці характерний скорочувальний тип статево-вікової піраміди. 12,22% населення це люди 0-14 років, 69,72% населення це люди 15-64 роки, 18,07% населення це люди 65+ і старше (див. Додаток. 3). Станом на 2023 рік рівень урбанізації острова складає 80,1%.

Основні міста Тайваню: Новий Тайбей (4,504 млн), Тайбей (2,754 млн), Таоюань (2,319 млн), Гаосюн (1,553 млн), Тайчжун (1,369 млн), Тайнань (863 000 осіб) [6][23].

Ще здавна острів відомий своїм продуктивним сільським господарством, яке базується на багатих вулканічних ґрунтах, рясних опадах і хорошому кліматі. До початку 21-го століття сільськогосподарський сектор видавав подвійний урожай рису та деяких інших культур. Добрива та зрошення значно підвищили врожайність, як і впровадження гібридів та інших покращених насінневих матеріалів. Проте з початку 21-го століття фермери стикнулися з іноземною конкуренцією після вступу Тайваню до СОТ. Але в той же час з 2002 році стало легше імпортувати дешевшу іноземну сільськогосподарську продукцію. Краще ситуація стала з тваринництвом. Свині, кури та качки віддавали перевагу над великою рогатою худобою. Лісове господарство та рибальство також зменшили свою частку в економіці країни. Лісні ресурси на Тайвані сильно виснажені, а рибалкам доводиться ловити рибу у більш віддалених водах. Рис і досі залишається найціннішою культурою Тайваню. Також основними вирощуваними фруктами та овочами є капуста, кавуни, зелена цибуля, гриби, чай, цукрова тростина.

Економічне зростання Тайваню розпочалося в середині 1960-х років і в подальшому почало називатися “економічним дивом”. Цьому економічному буму передувала земельна реформа, яка спричинила помітне зростання сільськогосподарського сектора. Процвітання сільськогосподарського сектору вивільнило додаткові робочі ресурси для індустріалізації Тайваню, яка вже в свою чергу стала двигуном економіки в 1960-х і 1970-х роках. Почала індустріалізація Тайваню була стимульована зростанням текстильних фабрик і компаній, які виробляли легку продукцію, наприклад дрібну побутову техніку,

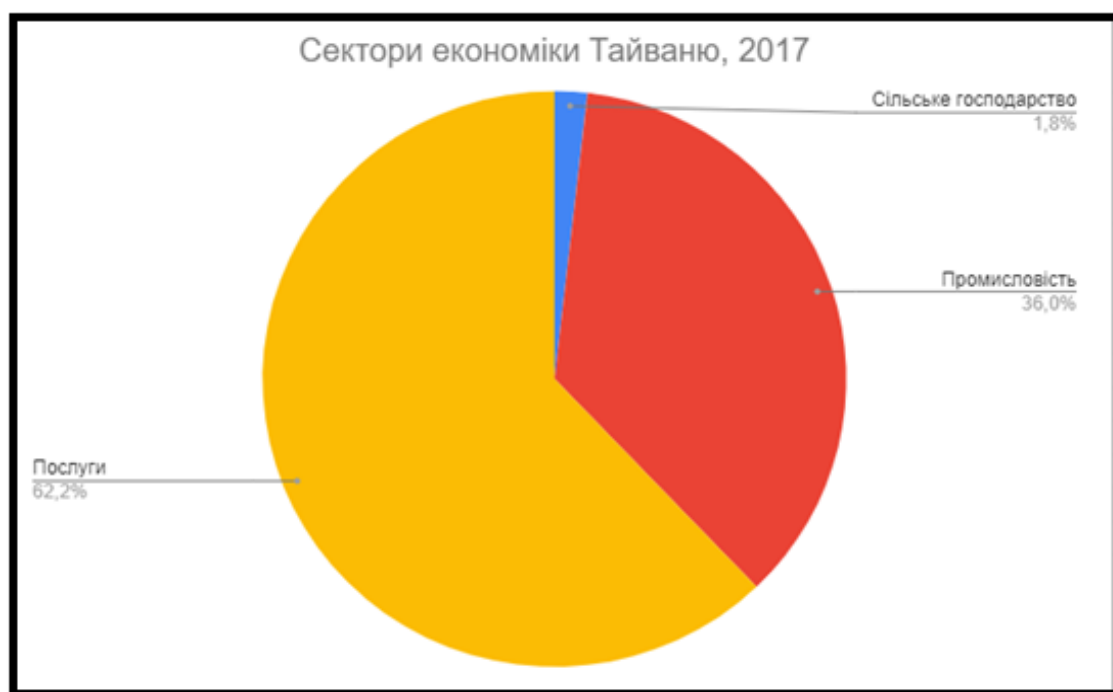
взуття та спортивне обладнання. У 1980-х роках Тайвань почав перехід до капіталомістких та високотехнологічних галузей. До середини 1980-х Китайська Республіка стала одним із найбільших у світі виробників комп'ютерів та комп'ютерного устаткування. Також було створено металургійну, нафтохімічну та суднобудівну галузі, але вони мали меншу питому вагу в економіці країни, аніж інформаційні та комунікаційні технології. Має місце і виробництво реактивних винищувачів та ракет, які острів використовує для посилення власного захисту. Значному економічному зростанню сприяли високий рівень заощаджень, зростання продуктивності праці, значні іноземні інвестиції та торгівля.

Нині запаси вугілля Тайваню в основному вичерпані. Невеликі запаси нафти та природного газу були знайдені та вже розроблені, але значну частину викопного палива для внутрішніх потреб Китайська Республіка імпортує з-за кордону. Вугілля країна закуповує в основному в Австралії, Індонезії та ПАР, а природний газ в Катарі, Малайзії та Індонезії. Зараз Тайвань майже повністю залежить від електроенергії, виробленої з імпортного викопного палива. В країні існує атомна промисловість, але після аварії на Фукусімі в середині країни посилюється супротив розвитку атомної промисловості.

Тайвань має значні валютні резерви і входить до п'ятірки провідних країн світу в цій категорії. Банківська система Китайської Республіки відзначилась в 1997 році, коли змогла запобігти негативні наслідки азіатської фінансової кризи. В країні діє майже три десятки великих вітчизняних банків і майже стільки ж іноземних банків. Існують також численні кредитні кооперативи та десятки асоціацій фермерів і рибалок, які надають фінансові послуги. Зараз на Тайвані високий рівень страхового покриття. Така ситуація виникла в зв'язку з невпевненістю покупців щодо майбутнього процвітання та долі країни в цілому.

В 2008 році страхова галузь Тайваню сильно постраждала від глобальної рецесії, але з тих пір вона відновилася [6].

ВВП країни в 2023 році склало 790,728 млрд. Рівень інфляції в тому ж році склав 1,9%. При населенні в 23 мільйони рівень безробіття складає 3,66% [24]. Дані по ВВП за секторами економіки існують за 2017 рік тому можна сказати, що інформація не є актуальною. Загалом економіка країни за секторами розділяється наступним чином: сільське господарство – 1,8%; промисловість – 36%; послуги – 62,1%; (рис. 3.2.) [23].

Рис. 3.2. Сектори економіки Тайваню, 2017 [за 23]

Експорт за 2019 рік склав 388,49 мільярдів доларів США і за цим показником Тайвань займає 22 місце в світі. Основними експортними товарами стали інтегральні схеми, офісна техніка, комп'ютери, очищена нафта,

рідкокристалальні дисплеї. Найбільшими партнерами по експорту за 2019 рік є КНР – 26%, США – 14%, Гонконг – 12%, Японія – 7%, Сінгапур – 7%, Південна Корея – 5%. (рис.3.3.).

Рис. 3.3. Основні експортні партнери Тайваню, 2019 [за 23]

Імпорт за 2019 рік склав 308,744 мільярдів доларів США і за цим показником Тайвань займає 23 місце в світі. Основними імпортними товарами стали інтегральні схеми, сира нафта, фототехніка, природний газ, очищена нафта. Найбільшими партнерами по імпорту за 2019 рік є КНР – 21%, Японія – 16%, США – 11%, Південна Корея – 6%. (рис. 3.4.) [23].

Рис. 3.4. Основні імпортерні партнери, 2019 [за 23]

Сектор послуг економіки Тайваню зараз є найдинамічнішим і найшвидше зростаючим, нині на нього припадає приблизно дві третини ВВП. Основні компоненти послуг це оптова та роздрібна торгівля, державні послуги, фінанси та страхування, нерухомість, транспорт, охорона здоров'я та соціальні послуги, професійні та високотехнологічні послуги, освіта та культура. Туризм також становить значний сегмент економіки Тайваню. Одразу після програшу в громадянській війні туризм не сильно стимулювався через потенційне зростання загрози національної безпеки. Але політика держави змінилась з середини 1950-х років і після цього кількість щорічних туристичних відвідувань зросла до кількох мільйонів щорічно. Більшість туристів приїжджає з Японії, Гонконгу, США та країн Південно-Східної Азії, але з покращенням відносин з КНР велика кількість туристів почала прибувати ще й з материкового Китаю.

Розвиток транспорту почався разом з економічним бумом в середині 1960-х років. Одним із перших великих досягнень була автомагістраль Сунь Ятсена, завершена в 1978 році, яка пролягає з півночі на південь острова та з'єднує Тайбей і Чілун з Гаосюн. Слідом з'явилися інші швидкісні автомагістралі, більшість із яких були платними дорогами. Паралельно з розвитком автомобільного транспорту розширювались та будувались нові залізничні шляхи. У 2007 році на острові була закінчена швидкісна залізниця з півночі на південь. Загалом залізничні лінії належать державі, але деякі лінії належать приватним особам. Тайбей і Гаосюн мають метрополітен. Тайвань має чотири великі морські порти, які можуть приймати дуже великий трафік. Судноплавні лінії перебувають переважно у приватній власності. Као-сюн є найбільшим, за ним йдуть Чі-лунг, Тай-чун і Тайбей. Китайська Республіка має два міжнародних аеропортах, один розташований поблизу Тайбея, а інший поблизу Гаосюн. У Тайвані є національна авіакомпанія: China Airlines. Кілька приватних авіаперевізників також здійснюють міжнародні та місцеві рейси [6].

3.4. Перспективи конфлікту

З посиленням тиску з боку КНР на Республіку Тайвань залишається все менше надій на збереження наявного статус-кво і тим паче визнання незалежності острова. Активізація експансії Сі Цзіньпіна та бажання об'єднати “всіх китайців в одній державі” рано чи пізно призведе до остаточного вирішення питання довкола Тайваню та його суверенітету. Загалом можна виділити три основних можливих сценарії закінчення конфлікту шляхом приєднання Тайваню до материкового Китаю.

Перший сценарій є по суті мирним возз'єднанням Тайбея та Пекіна. Найбільш ідеальним вирішенням проблеми є прийняття правлячою владою Тайваню консенсусу 1992 року, який наголошує те, що існує лише один Китай. Прийняття цієї тези Тайбеєм відкриє нові можливості для перемовин між двома Китаями щодо об'єднання. Але суть проблеми цього сценарію є те, що нині при владі знаходиться Демократична Прогресивна Партія, що наполягає на збереженні статус-кво або ж взагалі незалежності острова. Гоміндан хоча і підтримує ідею більшої співпраці з КНР, але тільки частина її представників відкрито виступає за об'єднання країн. Також більшість населення острова виступає проти об'єднання під владою комуністів, адже вбачає в цьому поразку у побудові власної демократичної та вільної китайської держави. Також не варто забувати про стратегічні інтереси та гарантії США в Тайвані, адже Вашингтон не бажає сильного посилення КНР в регіоні та формування нового центру сили в світі. Тому можна сказати, що цей сценарій хоча і є вірогідним, але в той же час дуже складним для реалізації, адже залежить від багатьох зовнішніх та внутрішніх факторів. Найвпливовішим посередником у вирішенні проблеми об'єднання з боку Тайваню є Ма Інцзю, але хоча б якісь кроки в цьому напрямку зустрічаються вкрай негативно зі сторони тайванського суспільства.

Другим сценарієм є комбінування сили та дипломатії з боку КНР. Теоретично Пекін може організувати стрімку військову атаку та економічну блокаду, що змусить Тайбей сісти за стіл перемовин. КНР може пригрозити представникам владних органів Китайської Республіки арештом та покаранням і одночасно запропонувати амністію, що таким чином повинно запевнити уряд острова у готовності материка до співпраці. Але цей сценарій має низку проблемних питань, що стають на перешкоді у реалізації цього сценарію. По-перше, це можливість військових КНР швидко і ефективно провести

військовий удар. По-друге, те наскільки довго та відчайдушно солдати Китайської Республіки готові захищати свій острів від агресії. По-третє, готовність уряду Тайваню до перемовин, адже протести в Гонконзі показали, що амністія від КНР дуже швидко може бути знята задля певних внутрішньополітичних рішень. По-четверте, не варто забувати про міжнародну реакцію, особливо відповідь від США та Японії. Обидві ці країни не хочуть посилення КНР в регіоні і бажають зберегти наявний стан речей. Також цей сценарій залежить від того чи буде Пекін орієнтуватись на співпрацю з Гомінданом і “покарання” ДПП, чи захоче повністю знищити всіх своїх політичних та ідеологічних ворогів.

Третій сценарій описує повністю силове захоплення Тайваню з подальшим приєднанням острову без збереження його владних інститутів та представників. Цей сценарій є найменш вірогідним, адже скоріше за все призведе до прямої конфронтації КНР та США і як результат початок третьої світової війни з можливим застосуванням ядерної зброї [21].

Отже, можна сказати, що нині все більш реальною стає можливість приєднання до КНР Тайваню, адже нинішній статус-кво не влаштовує експансіоністські апетити Сі Цзіньпіна, який бажає створити новий політичний центр сили, що стане противагою до США та її союзників. Але практичне об'єднання двох Китаїв стикається з низкою проблем і керівництво КНР прекрасно розуміє, що пряме зброєне протистояння з США є найменш бажаним варіантом, тому Пекін намагається дипломатією та залякуванням вплинути на політичні еліти Тайваню і заохотити їх до співпраці.

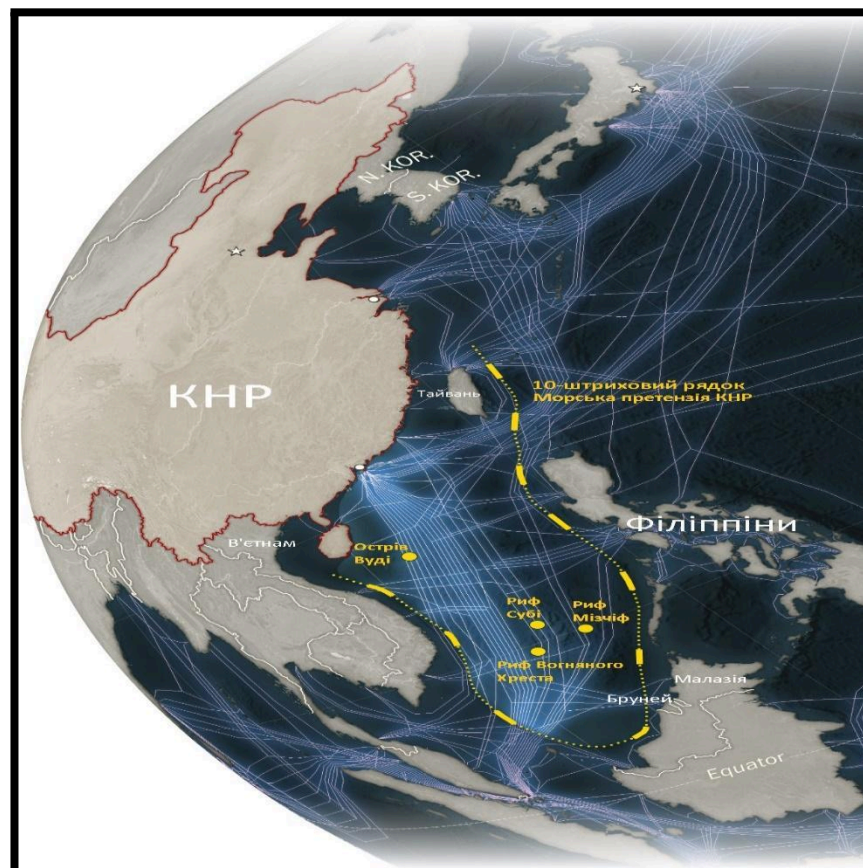
Висновки до третього розділу

Отже, Тайвань має важливе географічне, політичне та економічне значення не тільки для Пекіну, а й для Вашингтону. КНР бажає приєднати острів, який вони вважають своєю історичною територією та який населений китайцями, а також отримати стратегічно важливий безперешкодний вихід до світового океану, величезні потужності з виробництва стратегічно важливих напівпровідників і потенційно нові важливі військові об'єкти для ударів по американським базам в Тихому океані. Тайвань попри фактичну дипломатичну ізоляцію має сильну конкурентоспроможну ринкову економіку, що орієнтується на високотехнологічні процеси, особливо на виробництво напівпровідників, що нині активно використовуються в електротехніці. Взаємовідносини Тайбею та Пекіну завжди були складними, але з кінця 80-х років ситуація почала покращуватись і обидві сторони почали нарощувати економічні, політичні та культурні зв'язки одне з одним. Але ситуація знову кардинально змінилась з перемогою на виборах в Тайвані ДПП, що на відміну від Гоміндану, виступає за зменшення зв'язків з материком. Також прихід до влади Сі Цзіньпіна змінив вектор зовнішньої політики КНР на більшу зовнішню експансію і врешті-решт це призвело до сучасної напруженої ситуації навколо острова, коли КНР все частіше проводить провокації відносно Китайської Республіки і все активніше говорить про необхідність возз'єднання держав.

Розділ 4. Вплив КНР в регіоні Південнокитайського моря

4.1. Історичні передумови наростання протиріч

Південнокитайське море є четвертим за величиною морем у світі, із значними покладами нафти та газу (за попередніми даними 25-30 млрд т. нафти та близько 16 трлн куб. газу), рибними ресурсами (до 10% світового рибного промислу), а також важливим для міжнародної морської комунікації (до 80% імпорту нафти Китаю та Японії проходить через цей регіон). КНР претендує на 80% акваторії Південнокитайського моря – так звану “дев’ятипунктирну лінію”, проте останнім часом китайська пропаганда почала використовувати риторику вже “десятипунктирної лінії” (рис. 4.1.).

Рис. 4.1. Десятиштриховий рядок, що втілює нові територіальні претензії КНР
[за 26]

Для доведення територіальних претензій уряд КНР намагається довести, що освоєння островів почалося китайськими переселенцями ще за династії Хань, за часів імператора У Ді. У 80-90-ті роки ХХ століття, Пекін почав проводити політику експансії щодо архіпелагу Спратлі, що вилилось в збройне зіткнення з В'єтнамом та Філіппінами. В 1992 році Пекін ухвалив “Закон КНР про територіальні води та прилеглі до них зон”, який передбачає суверенітет Китаю над усіма островами регіону, однак, цей акт так і не був визнаний міжнародною спільнотою. В тому ж році уряд Китаю заявив про намір перетворити шельф моря на “головну базу з видобутку енергетичних ресурсів”, що повинно значно зменшити залежність країни від імпорту за країн Близького Сходу. З цією метою КНР проводить активну геологорозвідувальну діяльність зусиллями Китайської національної нафтогазової корпорації та Китайської нафтовидобувної компанії “Offshore Oil Engineering”. В 2002 році КНР та АСЕАН підписали “Декларацію про поведінку сторін у Південнокитайському морі”, яка передбачає узгодження дій сторін та розв’язання територіальних суперечок мирним шляхом з опорою на міжнародне право та договори. Крім того країни повинні утримуватися від заселення безлюдних островів та рифів, проводити спільні наукові морські дослідження, боротися проти наркоторгівлі, контрабанди та піратства і т. д. Але, незважаючи на підписану декларацію, КНР і далі продовжує проводити власну стратегію, що в кінцевому результаті повинна легітимізувати контроль щонайменше в межах “дев’ятипунктиної лінії”. Для досягнення своїх цілей КНР робить ставку на стратегію обмеження доступу до певних територій. КНР розробляє багатоцільові підводні човни, протикорабельні балістичні ракети, впроваджує нові системи бойового

управління та моніторингу, розміщує нові ракетні батареї, оборонні споруди, радіолокаційні об'єкти і т. д. Для захисту національних інтересів КНР також розширила повноваження Національно-визвольної армії Китаю, надавши патрульним судам право зупиняти, затримувати та обшукувати іноземні судна, якщо вони зайшли в спірні води без дозволу Китаю. В 2012 році уряд УНР оголосив острови в Південнокитайському морі суверенними територіями, що належать до “корінних національних інтересів” нарівні із Синьцзян-Уйгурським автономним районом, Тибетом і Тайванем. Паралельно КНР продовжував створення штучних островів в межах фактично контрольованої акваторії з метою побудови нових військових баз і збільшення власних територіальних вод. На таких островах будуються злітно-посадкові смуги, ангари, радары, вогневі точки, маяки і т. д. У 2015 році на декількох островах Спратлі КНР вперше розмістив ракетні батареї, здатні вражати повітряні цілі в радіусі 200 км.

Найбільш гостро протистояння за контроль на Південнокитайським морем триває між КНР та В'єтнамом і Філіппінами. Для В'єтнаму Південнокитайське море є єдиним морем, що омиває цю державу і забезпечує її зв'язок зі Світовим океаном, що визначає особливе значення спірного регіону для всіх сфер життя та економіки держави. В'єтнам в своїй боротьбі за права в морі обрав тактику стримування китайської експансії шляхом залучення до цього конфлікту інших великих міжнародних гравців, які, в свою чергу, мають власні важелі впливу і можуть урівноважити Китай. Через АСЕАН В'єтнам прагне прийняти Кодекс про поведінку сторін у Південнокитайському морі, який, на відміну від попереднього договору, зобов'язуватиме учасників територіальної суперечки виконувати прописані норми. Переговори щодо документа мали завершитися у 2021 році, проте були призупинені через пандемію коронавірусу у 2020 році. Паралельно В'єтнам модернізує власні

збройні сили та морську інфраструктуру для забезпечення власного суверенітету, проте ці зусилля є скоріше частиною загальної оборонної стратегії, аніж якимись вузькоспеціалізованими заходами на загрози з боку КНР.

Претензії Філіппін базуються на результатах фахових досліджень 1956 року, які дозволили зробити висновки, що 8 островів, розташованих поблизу берегів країни не є частиною архіпелагу Спратлі і географічно належать саме до території Філіппін. У 2013 році Філіппіни звернулись до міжнародного суду в Гаазі намагаючись захистити свій суверенітет і розв'язати конфлікт мирним шляхом. В 2016 році Гаазький суд виніс рішення, за яким визнав, що КНР порушує суверенні права Філіппін на їх виняткову економічну зону, втручаються у філіппінський рибальський промисел і розвідку нафти, а також арбітраж дійшов висновку, що КНР немає ніяких правових підстав претендувати на ресурси в межах “дев'ятипунктирної лінії”. Уряд КНР в свою ж чергу оголосив, що не визнає рішення суду, оскільки дотримується принципу добровільного виконання міжнародних зобов'язань. У відповідь на загрозу з боку Китаю, Філіппіни поглиблюють співпрацю із США у військовій сфері. У 2014 році сторони підписали Розширену угоду про військове співробітництво, за якою США отримали право розміщувати військові частини на п'яти філіппінських базах. Також США належить низка авіабаз на території острівної держави із загальною чисельністю 500 військовослужбовців. В 2023 році президент Філіппін заявив, що в рамках угоди буде створено чотири нові військові бази, у тому числі в провінції, що омивається Південнокитайським морем [25].

Позиція Тайваню щодо Південнокитайського моря є складною, адже як спадкоємець Китайської Республіки, острів підтримує однакові з Пекіном територіальні претензії, що виправдовуються історичними фактами контролю і

використанню цієї акваторії Китаєм династії Цин. Проте через постійну загрозу з боку КНР та дипломатичну ізоляцію, Тайвань не проводить агресивних дій щодо оскарження всієї зони, а намагається закріпити свій вплив на наявних островах Пратас та Іту-Аба. Обидва острови служать для військових цілей і є стаціонарними артилерійськими точками, хоча їхня оснащеність та розвиток в порівнянні із схожими структурами побудованими КНР є гіршою. Тайвань ігнорує рішення міжнародного суду, які спростовують претензії Тайваню на ці частини суші і продовжує проведення тут військових навчань, проте в інформаційному просторі уряд острову намагається уникати згадок і відкритої демонстрації суверенітету над островами. Розуміючи небезпеку з боку материкового Китаю, Тайбей намагається не провокувати ескалацію конфлікту із потенційними партнерами, які можуть допомогти протистояти агресивним зазіханням Пекіну [27].

4.2. Сучасна політична ситуація в регіоні

Початок 2020-х років ознаменував новий виток напруженості між державами регіону щодо взаємних територіальних претензій, особливо між Китаєм та Філіппінами. КНР почав активніше та агресивніше проводити політику щодо регіону, що викликало реакцію у відповідь інших країн регіону: В'єтнам також здійснив меліорацію землі та розпочав будівництво військових об'єктів на власних островах. Індонезія та Філіппіни намагалися згуртувати міжнародне співтовариство, задля запобігання територіальних претензій Китаю. США офіційно зберігають нейтралітет в цьому конфлікті, проте вони заявили що будуть підтримувати суверенітет свого союзника Філіппін, а також порядок в регіоні. Також США створили декілька регіональних механізмів

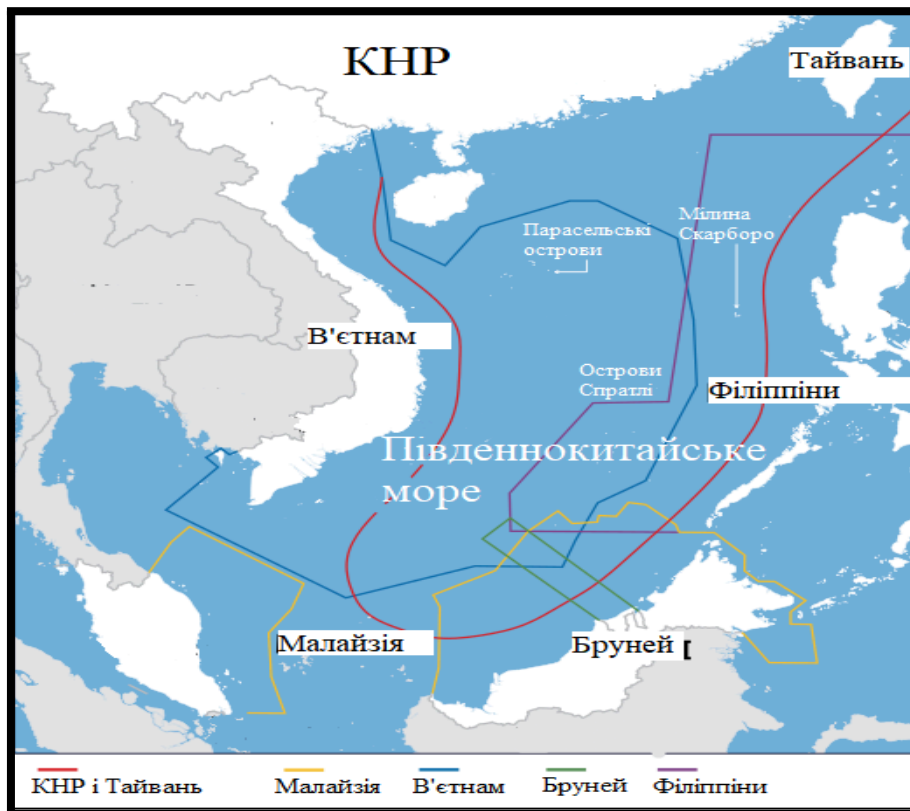
безпеки, як-от AUKUS (оборонний пакт Австралії, Великобританії та США) та Чотиристоронній діалог з питань безпеки (включає США, Австралію, Індію та Японію) [28].

В квітні 2024 року відбулась зустріч між очільниками Філіппін, Японії та США, в ході якої сторони домовилися про зміцнення оборонних та економічних зв'язків один з одним. Сторони заявили, що вони сприятимуть економічному зростанню та економічній стійкості, а головним завданням вони назвали свободу судноплавства та польотів в регіоні, а також важливість поваги суверенних прав держав згідно міжнародного права. Японія та США також підтримали рішення міжнародного суду 2016 року та закликали КНР виконати його рішення. В червні 2024 року ВМС США, Канади, Японії та Філіппін провели спільні військово-повітряні та військово-морські маневри у винятковій економічній зоні Філіппін. В серпні острівна країна взяла участь у спільних навчаннях зі США, Канадою та Австралією і окремі спільні морські навчання з В'єтнамом, що може стати сигналом консолідації країн-членів АСЕАН проти агресивної політики Китаю [25].

Основними способами ескалації ситуації в регіоні зі сторони КНР є розбудова морської інфраструктури на безлюдних рифах та островах, штучне розширення цих островів і як наслідок претензії на збільшення власної виняткової економічної зони. Паралельно триває і посилене фабрикування територіальних претензій на ділянки суші та акваторії. Так КНР вже почав використовувати нову десятиштрихову або ж десятипунктирну лінію, де нова пунктирна лінія виправдовує претензії ще і на Тайвань (див. Додаток 4). Для нав'язування власних претензій КНР активно нарощує в спірних водах кількість військових та рибальських суден, що збільшує напругу, особливо з Філіппінами. Також сильному укріпленню та озброєнню піддалися саме спірні

між Китаєм та В'єтнамом з Філіппінами острови, що викликає різку і негативну реакцію з боку останніх. Також військові катери КНР активно перешкоджають патрулюванню суден Філіппін використовуючи, в тому числі, лазери для засліплення екіпажів інших кораблів, водометів і т. д. Китай в свою чергу постійно звинувачує інші судна в “незаконних” перетинах акваторії та небезпечного наближення до китайських кораблів [29].

Загалом, всі країни регіону мають територіальні претензії, що суперечать інтересам сусідів і як наслідок впливають на зростання напруженості (рис. 4.2.).

Рис. 4.2. Територіальні претензії приморських держав [за 30]

Найбільші територіальні претензії мають КНР та Тайвань, претензії яких в цілому збігаються і опираються на однакові історичні причини, а також

Філіппіни з В'єтнамом. Але нині найбільш агресивну політику проводить саме Пекін, що змушує інші країни регіону забути про власні суперечки і об'єднати зусилля проти зазіхань КНР. Конфлікт також ускладнюють інші важливі геополітичні гравці, як от США, Великобританія, Австралія, Індія і т. д.

4.3. Перспективи розвитку подій

На перспективи розвитку та закінчення конфлікту впливає велика кількість зовнішніх та внутрішніх факторів, наприклад: участь інших геополітичних гравців в конфлікті, позиція урядів держав-учасниць конфлікту щодо нав'язування власних претензій і т. д. З огляду на сучасні чинники, я б хотів виділити наступні сценарії розвитку подій: зростання напруженості між державами, що врешті-решт може вилитися в повномасштабний воєнний конфлікт, що в теорії може стати поштовхом до початку третьої світової війни; збереження сучасного статусу-кво без значних територіальних змін на користь будь-якої з держав, проте із збереженням певного рівня напруженості; початок конструктивного діалогу з поступовою розрядкою ситуації в регіоні.

Нині ризик великого воєнного конфлікту є достатньо невисоким, адже КНР не бачить великої вигоди у прямому військовому втручанні. Пекін не бажає аби США втручалися в справи регіону, тому АСЕАН для Китаю цікавий скоріше як економічний партнер, аніж військовий противник. Але якщо політика адміністрації Джо Байдена характеризувалася неготовністю втручатися у ситуацію військовим шляхом, про що неодноразово офіційно підтверджувалось самою адміністрацією, то новообрана адміністрація Дональда Трампа в своїх заявах використовує більш різкі заяви, що характеризуються готовністю захищати інтереси США від китайського впливу.

Така позиція потенційно може зменшити Китаю простір для дипломатичного, економічного та військового впливу, адже означатиме більшу зацікавленість Вашингтону в збереженні стабільності регіону, проте це може призвести і до зростання напруженості. Міжнародні аналітики вважають, що нині конфлікт навколо Південнокитайського моря є активнішим і небезпечнішим, для світового суспільства, аніж конфлікт довкола Тайваню, хоча ці дві гарячі точки є сильно пов'язані один з одним.

Другий сценарій, а саме збереження статусу-кво із певним стабільним рівнем напруженості, є найімовірнішим сценарієм розвитку подій. Китай продовжить фактично окупацію спірних територій, попри засудження з боку міжнародного суду та сусідів, проведення небезпечних маневрів зближення кораблів і т. д., проте із певними власними обмеженнями аби не допустити зростання напруженості в регіоні. Активних дій також не варто чекати з боку країн-претендентів щодо КНР, адже остання є важливим економічним партнером для всіх країн регіону, а різкі агресивні дії можуть зіпсувати важливі економічні зв'язки. Зміна риторики США на стримування амбіцій Китаю, можуть обмежити апетити КНР на вже наявних територіях, які Пекін спробує офіційно “приєднати” до власної історичної спадщини і таким чином зменшити негатив з боку світового співтовариства.

Третій сценарій полягає в поступовій розрядці напруженості в регіоні і покращенні відносин між всіма сторонами конфлікту. Першим кроком в цьому напрямку може слугувати прийняття Кодексу про поведінку сторін у Південнокитайському морі, що вводить низку обов'язкових, для всіх країн-підписантів, правил, які всі вони повинні дотримуватися. Ідея розробки Кодексу була запропонована Філіппінами, після того як в 1995 році Китай окупував низку територій, що знаходяться у виключній економічній зоні

Філіппін. Наслідком підписання цього Кодексу можуть стати двосторонні перемовини стосовно найбільш спірних островів та архіпелагів регіону. Сторони можуть досягти певного консенсусу, наприклад шляхом змін власних сфер інтересу в регіоні і відмовою від певних претензій аби зменшити кількість спірних територій. Підтримка цього Кодексу Китаєм також відкриє шлях для тіснішої співпраці між країнами регіону і дасть змогу реалізувати морську гілку Нового шовкового шляху (див. Додаток 5). Імідж КНР від таких кроків значно покращиться і сусіди із меншим бажанням будуть втягувати США в справи регіону. Проте сумнівно, що найближчим часом ми зможемо побачити саме такий сценарій, адже КНР не стане обтяжувати себе виконанням обов'язкових правил володіючи стратегічною ініціативою. Останні роки навпаки показали, що Китай намагається затягувати розробку проєкту, аби сильніше закріпитися на нових окупованих островах і диктувати умови про їхнє включення до китайської сфери інтересів [31].

Висновки до четвертого розділу

Південнокитайське море є стратегічно важливим регіоном для світової торгівлі, рибної промисловості та потенційних стратегічних ресурсів. КНР вважає його своєю економічною зоною, посиляючись на історичні факти, що викликає конфлікти з Філіппінами та В'єтнамом. Тайвань має аналогічні претензії, але через свою вразливість зосереджується на захисті існуючих територій із залученням підтримки США та Японії. В'єтнамом намагається мобілізувати АСЕАН для створення правових обмежень, а Філіппіни роблять ставку на оборонну співпрацю із США. Основні сценарії розвитку подій включають ескалацію конфлікту, збереження статус-кво або поступове

врегулювання суперечок. Найімовірнішим є збереження поточної напруженості без масштабної війни. Перемога Дональда Трампа може стати ключовим фактором, що змінить баланс сил у регіоні.

Висновки

Отже, сучасна історія Тайваню фактично розпочалась із втечі сил Гоміндану на острів після поразки в китайській громадянській війні. Поступово ідея поновлення громадянської війни та повернення на материк почала поступатися розумінню того, що необхідно будувати сильну та стабільну демократичну державу в наявних кордонах. Поступова лібералізація та перехід від авторитарної, фактично, однопартійної диктатури Гоміндану до вільної багатопартійної системи дали змогу консолідувати корінних та прибулих китайців у протистоянні комуністичному Китаю на материку.

Земельна реформа дозволила ефективно розпорядитись сільськогосподарськими ресурсами острова та вивільнила багато робочої сили, що в свою чергу дало поштовх індустріалізації країни. З часом легка та харчова промисловість почала заміщуватись високотехнологічними та капіталомісткими виробництвами, наприклад виробництвом комп'ютерів, комплектуючих до них, електроустаткування і т. д. Тайвань бідний на корисні копалини, особливо на паливні, і тому сильно залежить від імпортування нафти, газу та вугілля до країни. Розвиток атомної енергетики в країні загальмувався через супротив низки чиновників після аварії на Фукусімі.

До 1971 Китайська Республіка Тайвань активно підтримувалась США та його союзниками, також саме Тайвань офіційні представляв китайський народ в ООН, але все змінилось після потепління відносин між КНР та США, коли остання потребувала невтручання материкового Китаю у війну у В'єтнамі. Після цього багато країн перестали визнавати Тайвань незалежною країною і острів фактично опинився у стані дипломатичної блокади. В подальшому ця блокада активно почала підтримуватись урядом КНР, який погрожував

розірвати всі економічні та політичні зв'язки з будь-якою країною, яка визнає незалежність Тайваню. Але попри невизнання незалежності, США не перестали надавати Тайваню військову допомогу та не зняли з неї гарантії безпеки. Це можна пояснити небажанням США в поширенні впливу КНР. КНР бажає приєднати “бунтівний регіон”, тобто Тайвань з ряду причин. По-перше, це китайське населення острова, по-друге, приєднання острова надасть КНР безперешкодний доступ до світового океану, по-третє, через Тайваньську протоку проходить майже третина світового обсягу морської торгівлі і повний контроль КНР над цими водами дав би низку стратегічних переваг. Нині КНР намагається наздогнати обсяги виробництва та рівень технологічності напівпровідників Тайваню і тому має ще одну стратегічну причину бажати приєднання острову до себе.

Політичний курс сучасного Тайваню сильно залежить від партії, яка керує урядом, адже якщо Гоміндан виступає за нарощування відносин із материком, то Демократична Прогресивна Партія Тайваню виступає за певне дистанціювання від КНР, а деякі відкрито виступають за повну незалежність острову. Відносини двох Китаїв почали налагоджуватись у 80-х роках і з тих часів вони динамічно змінювались від майже об'єднавчих процесів до небезпечних та провокативних навчань військових у загрозовій близькості до кордонів один одного. Різке погіршення відносин розпочалось приблизно в 2010-х роках після приходу до влади в Тайвані ДПП, а в КНР Сі Цзіньпіна. З тих часів відносини почали ставати все більш напруженими, а експансіоністська політика Пекіну все частіше ставить акцент на необхідності возз'єднання Китаїв. Все частіше проходять провокаційні військові навчання КНР, а з недавніх пір військові літаки КНР регулярно порушують повітряний простір Тайваню. Після останніх виборів на Тайвані перемогу знову здобула ДПП, що

може означати тільки подальше погіршення двосторонніх відносин між КНР та Тайванем. В світлі подій останніх років все менше залишається шансів на збереження статус-кво і багато аналітиків пророкують реальні дії КНР щодо об'єднання в найближчі роки.

Загалом можна виділити три основних сценарії такого об'єднання: мирний (шляхом перемовин та прийняття Тайванем формули одного Китаю), поєднання військових дій та дипломатії (швидкий військовий удар КНР по острову з подальшим ультиматумом та амністією для “зрадників з Тайваню”), та повномасштабне військове вторгнення КНР із повним приєднанням острову без збереження будь-яких демократичних інституцій. Найменш вірогідним нині вважається саме третій варіант, але повномасштабне вторгнення росії в Україну та слабка міжнародна реакція на це можуть підштовхнути КНР до більш рішучих дій у вирішення т. з. тайванського питання.

Конфлікт щодо Тайваню, в свою чергу, є частиною більшого конфлікту в Південнокитайському морі. Море і його ресурси є дуже важливими для сучасного Китаю, причому як для материкового КНР, так і для острівного Тайваню. Регіон є важливим для риболовства, міжнародної торгівлі, видобутку корисних копалин і т. д. Стратегічну ініціативу в регіоні тримає Пекін, який заявив власні претензії майже на всю площу моря. Пекін відмовляється виконувати рішення міжнародного суду і продовжує власну агресивну стратегію розширення, що зустрічає супротив з боку Філіппін та В'єтнаму, які також мають власні претензії на низку територій регіону. Тайвань має такі самі претензії, як і Пекін, адже вважає себе справжнім нащадком Китайської Республіки, проте в силу власної вразливості не наполягає на цих претензіях. Загалом В'єтнам, Філіппіни та Тайвань намагаються обмежити агресивне розширення КНР, співпраюючи наприклад в оборонній сфері із США та між

собою. В найближчому майбутньому аналітики не передбачають остаточного вирішення конфлікту і вважають, що буде зберігатися статус-кво із збереженням певного рівня напруги, але без подальшої ескалації або деескалації. Важливу роль в розвитку або закінченні конфлікту відіграють і країни поза регіоном, особливо США, які в світлі нової антикитайської риторики можуть робити нові кроки щодо стримування амбіцій КНР.

Список використаних джерел

1. Політична географія : навч. посібник / Ірина Гудзеляк, Ірина Ванда. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. – 180 с.
2. Конфліктологія : навч. посіб. / Л. М. Герасіна, М. П. Требін, В. Д. Воднік та ін. — Х. : Право, 2012. — 128 с.
3. OMOLUABI, P. F. (2001). Principles and processes of conflictology. *IFE Psychologia*, 9(3). <https://doi.org/10.4314/ife.v9i3.23627>
4. Конфліктологія: Навч. посіб. / За заг. ред. В. М. Петюха, Л. В. Торгової. — К.: КНЕУ, 2003. — 315 с.
5. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики. \ О. Г. Топчієв – К.: Одеса «Астропринт», 2005. – 630 с.
6. Cooper, J. C. (2025, February 17). *Taiwan. History*. Encyclopædia Britannica.
<https://www.britannica.com/place/Taiwan/Sports-and-recreation#ref214552>
7. Державний устрій Китаю : веб-сайт URL:
http://ukrexport.gov.ua/ukr/z_info/chi/1586.html (дата звернення: 15.02.2025)
8. Адміністративне право зарубіжних країн : курс лекцій / О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух, О. Є. Користін та ін. ; за ред. О. В. Кузьменко. — К. : Юрінком Інтер, 2014. — 528 с.
9. Cooper, J. C. (2025, February 17). *Taiwan. Government and society*. Encyclopædia Britannica.
<https://www.britannica.com/place/Taiwan/Government-and-society>

10. О. Мацькович. Тайванська проблема: чи можливе возз'єднання Китаю з : веб-сайт URL: <https://adastra.org.ua/blog/tajvanska-problema-chi-mozhlive-vozzjednannya-kitay-u-z-kitayem> (дата звернення: 15.02.2025)
11. Public's View on Current Cross-Strait Relations (2019.10) : веб-сайт URL: <https://www.mac.gov.tw/en/cp.aspx?n=40448CF4A8C0FFDD> (дата звернення: 15.02.2025)
12. Завада Я. І. Особливе становище Тайваню на міжнародній арені та його роль у протистоянні США та Китаю / Ярина Ігорівна Завада, Галина Дмитрівна Данчук // Політикус : наук. журнал. – 2022. – № 5. – С. 116–121.
13. Країни, які визнають Тайвань : веб-сайт URL: <https://uk.history-hub.com/krayini-yaki-viznayuttaivan> (дата звернення: 16.02.2025)
14. Shevchuk, O. (2022). The «Taiwan problem» in the context of the destabilization of the system of international relations by the Russian-Ukrainian war. *Acta De Historia & Politica: Saeculum XXI*, (04), 47-53.
15. Україна та країни Східної та Південно-Східної Азії: досвід модернізації та перспективи взаємодії: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 75-річчя створення ООН (13 листопада 2020 року). Харків: ФОП Панов А.М., 2020. 130 с.
16. L. Yimou, B. Blanchard. Taiwan considers revoking Hong Kong's special status on law fears : веб-сайт URL: <https://www.reuters.com/article/us-hongkong-protests-taiwan/taiwan-promises-necessary-assistance-to-hong-kongs-people-idUSKBN23101T/?il=0> (дата звернення: 27.02.2025)

17. Д. Браун. Китай і Тайвань: просте пояснення суті конфлікту : веб-сайт URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-62396120> (дата звернення: 29.02.2025)
18. Збірка новин про Тайвань з використанням матеріалів Онлайн-медіа ТСН : <https://docs.google.com/document/d/18fBJq-ammoqUv2OV2BJBSWfDCKf2qqslogm6NaNjnS0/edit?usp=sharing>
19. Geographic Boundaries of the First and Second Island Chairs: веб-сайт URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Geographic_Boundaries_of_the_First_and_Second_Island_Chains.png (дата звернення: 29.02.2025)
20. О. Теленко. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТАЙВАНІЮ ЯК ДЕ-ФАКТО ДЕРЖАВИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ. Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2022. Випуск 40, с. 198-204
21. І. Климчук, О. Устінов. «ТАЙВАНСЬКЕ ПИТАННЯ» У МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА МОЖЛИВІ СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ. Ужгородський національний університет. Регіональні студії. 2023. Випуск 34, с. 145-150
22. China is quietly reducing its reliance on foreign chip technology : веб-сайт URL: <https://www.economist.com/business/2024/02/13/china-is-quietly-reducing-its-reliance-on-foreign-chip-technology> (дата звернення: 29.02.2025)
23. Central Intelligence Agency. (n.d.) Taiwan – The World Factbook. Retrieved February 21, 2024, from <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/taiwan/#economy>

24. Report for Selected Countries and Subjects : International Monetary Fund : URL : https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2023/April/weo-report?c=158,136,174,182,184,186,228,238,283,298,528,542,548,578,918,922,924,935,936,946,939,941,944,960,961,964,968.&s=NGDP_RPCH,NGDPD,PPPGDP,NGDPDPC,PPPPC,PCPIPCH,LUR,LP,GGXWDG_NGDP,&sy=2018&ey=2028&ssm=0&scsm=1&ssc=0&ssd=1&ssc=0&sic=0&sort=country&ds=.&br=1
25. Динаміка конфлікту в Південнокитайському морі : веб-сайт URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/dynamika-konfliktu-v-pivdennokytayskomu-mori> (дата звернення: 04.02.2025)
26. Escalating contest over South China Sea disrupts international cable system : веб-сайт URL: <https://www.washingtonpost.com/world/2024/10/03/south-china-sea-underwater-cables/> (дата звернення: 06.02.2025)
27. B. Tran. How Will the Lai Government Handle Taiwan’s Maritime Disputes? : веб-сайт URL: <https://thediplomat.com/2024/05/how-will-the-lai-government-handle-taiwans-maritime-disputes/> (дата звернення: 04.02.2025)
28. K. Pletcher. Territorial disputes in the South China Sea : веб-сайт URL: <https://www.britannica.com/place/Spratly-Islands> (дата звернення: 04.02.2025)
29. С. Джердж. Як Китай захоплює острови у Південно-Китайському морі : веб-сайт URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/kitay-yak-pekin-zahoplyuye-ostrovi-u-pivdenno-kitayskomu-mori-rosiya-ostanni-novini-50177992.html> (дата звернення: 04.02.2025)
30. SVG version of the South China Sea claims map by Voice of America : веб-сайт URL:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:South_China_Sea_claims_map.svg

(дата звернення: 06.02.2025)

31. А. Гриценко. АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ БЕЗПЕКИ В РЕГІОНІ ПІВДЕННО-КИТАЙСЬКОГО МОРЯ: ВИСНОВКИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ : веб-сайт URL: <https://analytics.intsecurity.org/south-china-sea/>

32. План Шовкового шляху з його морською гілкою : веб-сайт URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:SZ_%E6%B7%B1%E5%9C%B3%E5%9F%8E%E5%B8%82%E8%A6%8F%E5%8A%83%E5%B1%95%E8%A6%BD%E9%A4%A8_Shenzhen_City_Planning_Exhibition_Hall_world_map_one_belt_band_one_road_Jan_2017_Lnv2.jpg

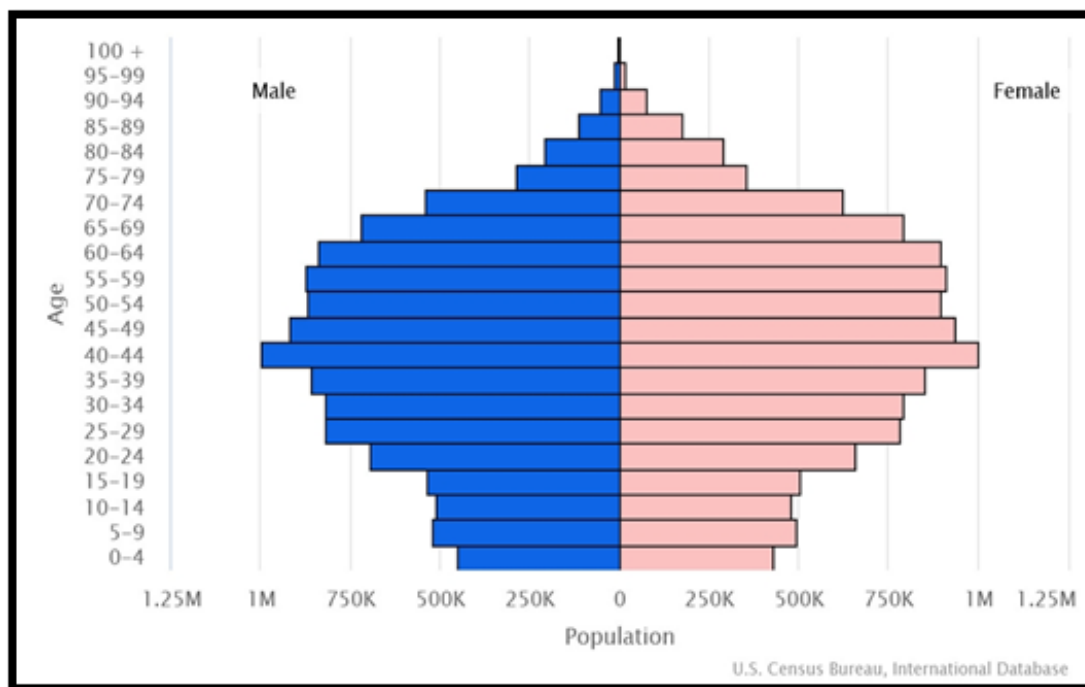
Додатки

Додаток 1. Географічні межі першого і другого острівних ланцюгів [за 19]

Додаток 2. Релігійний склад населення Тайваню, 2005 [за 22]

Додаток 3. Статеві-вікова піраміда Тайваню, 2023 [за 22]

Додаток 5. План Шовкового шляху з його морською гілкою [за 32]